
POPMUZIEK

AAN

MUZIEKSCHOLEN

verslag

studiedag

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

Cultureel Centrum De Lindenberg

Nijmegen, 28 november 1988

-
-
C O L O F O N
-
-

Samenstelling en redactie: Henriëtte Haak
Michiel van 't Hof

Tekstverwerking en organisatie: Toos Bootsman

Uitgave:

LOKV
Ganzenmarkt 6
3512 GD Utrecht
tel.: 030 - 33 23 28

©LOKV Utrecht, 1989

-
-
I N H O U D S O P G A V E
-
-

Voorwoord	5
Algemene inleiding	7
Lezing 1: "Poponderwijs, nu geen smoesjes meer!" door Johan de Poel, hoofd afdeling lichte muziek van de Muziekschool te Nijmegen.	13
Lezing 2: "Uitstralingseffect van popmuziek op andere afdelingen binnen een centrum voor kunstzinnige vorming" door Louis Janssen, coördinator muziek van het Instituut voor Creativiteitsontwikkeling te Assen.	23
Lezing 3: "Popcollectieven, jongerencentra en poponderwijs, de relatie met de muziekschool" Presentatie door: Ronald v.d. Ende, popconsulent Brabant Peter van Dorst, popmusicus - docent Peter Jeuken, coördinator Jongeren Centrum Para te Breda	33
Lezing 4: "Waarom en hoe van de opleiding popdocent" door John Floore, directeur Conservatorium Rotterdam.	43
Lezing 5: "Wie is benoembaar als popdocent?" door Guus Smeets, inspecteur Kunstzinnige Vorming.	49
Lezing 6: "Beleidsmatige ruimte van muziekscholen, zowel politiek, financieel als personeel?" door Gerard van Buul, hoofd afdeling Kunst, Cultuur en Onderwijs van de Gemeente Maastricht.	55
De volgende stap	65
Bijlage: deelnemerslijst studiedag	

-
-
V O O R W O O R D
-
-

In dit verslag treft u de inleidingen aan die gehouden zijn op de LOKV- studiedag over popmuziek aan muziekscholen op 28 november 1988 in Cultureel Centrum De Lindenberg te Nijmegen. Elke inleiding werd gevolgd door een levendige discussie met de aanwezigen. Van die discussies is een samenvatting na elke inleiding opgenomen.

Wij hopen dat dit verslag, evenals de voor de studiedag samengestelde reader, zal bijdragen aan een daadwerkelijke praktijk van popmuziek aan muziekscholen.

Michiel van 't Hof
Henriëtte Haak

LOKV
januari '89

-
-
A L G E M E N E I N L E I D I N G
-
-

Door MICHIEL VAN 'T HOF, stafmedewerker LOKV

Welkom op deze vroege maandagochtend waar we het over popmuziek aan muziekscholen gaan hebben.
Laten we om te beginnen even kijken wat voor mensen we hier bij elkaar hebben.

Wie herkent dit?

(Tien intro's van bekende popnummers worden gespeeld op een gitaar door Peter van Dorst. Steeds dezelfde mensen, ongeveer één kwart van de aanwezigen, weet welk nummer het is. Dat zijn voornamelijk de aanwezige docenten. De rest weet het niet)

Dat wat betreft de kennis van het poprepertoire!

Nu nog wat algemene popvragen. (antwoorden door handopsteken):

- wie is de afgelopen maand naar een (of meer) popconcerten geweest?
- Wie heeft de afgelopen maand een plaat, cassette of disc van een popartiest gekocht?
- Wie weet wat nummer één staat op de Nederlandse Top 40 van afgelopen weekeinde?
(TEARDROPS van Womack & Womack, heeft u de 6 snarige bas daarin opgemerkt!)
- En wat is de hoogste nederlandse artiest daarop?
(Koos Alberts - Zijn het je ogen. Kan je eigenlijk geen pop noemen)
- Wie heeft de afgelopen maand muziekbladen gelezen als OOR, MUSIC MAKER of zelfs buitenlandse bladen als KEYBOARD, GUITAR PLAYER, ROLLING STONE, The FACE, New Musical Express (NME) e.d.?
- Wie weet of er popgroepen zijn uit de regio van de eigen muziekschool die aan de voorrondes van de Grote Prijs van Nederland hebben deelgenomen en of daar een of meerdere afgelopen weekeind hebben meegedaan aan de halve finales in Tilburg, Groningen en Geleen?

(Ongeveer het zelfde kwart van de aanwezigen weet de antwoorden op deze vragen)

Nou, dat verklaart waarom het grootste deel van u deelneemt

aan deze studiedag. U weet niets of weinig (en dan waarschijnlijk allen nog maar het stereotype) van popmuziek. Maar u wilt er blijkbaar toch wat van te weten komen voor zover het met muziekscholen te maken heeft, want anders was u hier niet geweest.

Nu kan ik me voorstellen dat een aantal onder u denkt, ja maar ik hoef toch niet dat alles te weten over popmuziek om over popmuziek aan muziekscholen mee te kunnen denken en praten.

Niet echt natuurlijk. Je kan ook niet alles weten. Maar het zou wel helpen!

Ik neem aan dat u zich op een of andere manier wel op de hoogte houdt van nieuwe ontwikkelingen en bij wil blijven in uw eigen vak. Naast het zelf blijven spelen of zingen doet u dat dan wellicht door regelmatig concert bezoek, cultureel gebruik van radio en tv en het kopen of lenen van platen e.d. En misschien heeft u ook een min of meer bewuste lijst met verplichte literatuur voor het schemergebied tussen uw vak-uitoefening en uw interesse. Bijvoorbeeld de betere opiniebladen en weekeind- bijlagen van grote landelijke dagbladen. Die staan vaak vol met interessante artikelen over cultuur en dus ook muziek. Wie weet leest u zelfs een vakblad.

En leest u dan met plezier? Zowel vanuit ontspannend als vanuit vakmatig oogpunt? Het zou eigenlijk wel moeten, want in die artikelen wordt toch vaak theorie en praktijk verbonden, wordt uw muzikale interesse maatschappelijk geplaatst. Dan moet het opgevallen zijn dat er veel over popmuziek wordt geschreven, er veel popplaten uit komen en veel popconcerten plaatsvinden. Popmuziek maakt onderdeel uit van onze hedendaagse werkelijkheid. Popmuziek is niet meer weg te denken. U wordt er mee geconfronteerd via allerlei wegen. Look through any window, zeg ik met de Hollies, dan lees je zo mee in alle kranten. Een kleine oogst van afgelopen weekeinde.

Bijvoorbeeld een opmerking in een NRC artikel van de Amerikaanse componist, muzikant, vernieuwer John Cage, op bezoek bij het Haags conservatorium, dat hij niet van popmuziek houdt omdat het regelmatige ritme hem niet bevalt. Van hem is dat nu net wel een diepgaande opmerking. Het fijne daarvan begrijp je pas als je weet dat hij zich in zijn componeren in het bijzonder met toeval als bepalende factor bezig houdt o.a. vanuit een anarchistische kunstopvatting. Regelmaat past niet in zijn muzikale vocabulaire.

Of je leest bijvoorbeeld over de natte Eurodromen van de Gelderse gedeputeerde Feitsma (PvdA), die voor 75 miljoen een sport- annex popstadion met schuifvloer en schuifdak wil laten bouwen.

Het fijne ervan begrijp je pas als je gevolgd hebt hoe de stadionoptredens van enkele grote wereldsterren als bijvoor-

beeld Michael Jackson, Madonna en Prince een deel van de Nederlandse bevolking heeft bezig gehouden en het feit dat dat nu ook doorgedrongen is in de kringen van politici, zakenlieden en managers. Het pas verschenen december nummer van QUOTE met een artikel over het Mojo Monopolie illustreert dat goed. (Mojo is Nederlands grootste concertorganisator en absolute monopolist op het gebied van internationale popconcerten in Nederland.)

Als je betrokken bent bij popmuziekonderwijs aan een muziekschool, zou je dit soort zaken toch vanuit vakmatig oogpunt enigszins moeten kunnen vatten. En dat kan door je in popmuziek te verdiepen, popconcerten te bezoeken, platen te beluisteren, door er over te lezen. Want dan wordt popmuziek maatschappelijk geplaatst. Dat is nuttig als je er in je werk mee om moet gaan.

Misschien illustreert nog het best wat ik probeer te vertellen de ervaring die ik laatst zelf had bij de opera Die Zauberflöte van Mozart. Die ben ik gaan horen en zien in het Muziektheater in Amsterdam. Ik vond het maar een knullige vertoning, een kleutervoorstelling waar toevallig wel mooi in werd gezongen.

Had ik niet de interesse opgebracht een programmaboekje te kopen en iets over de symboliek van Die Zauberflöte te lezen, dan had ik nog steeds niet begrepen waarom de kenners zo vol zijn van deze opera. Dan had ik niet gesnapt dat er een zowel dramatische als muzikale invulling rondom het getal drie in zit, aan de vrijmetselarij ontleend.

Bijvoorbeeld de voornaamste toonsoort Es-groot met drie molten, de driemaal drie heel langzame akkoorden midden in de ouverture met een ritme dat in vrijmetselaarsritueel gebruikelijk was en het veelvuldig voorkomen van het getal 18, een veelvoud van drie in groepen noten en maten.

U weet daar wellicht zelf nog veel meer het muzikale fijne van.

Had ik dat programmaboekje niet gelezen, had ik me ook niet gerealiseerd dat de vrijmetselarij toentertijd als een politiek en maatschappelijk revolutionaire beweging werd beschouwd. En aldus werd verboden en vervolgd. En dat deze opera van Mozart dus ook een maatschappelijk daad was. Het drong tot me door dat Die Zauberflöte een muzikale uiting is van de toenmalige maatschappelijke gebeurtenissen. Als je dat niet weet, kan je eigenlijk niet meepraten over die opera.

Dat zelfde geldt nu ook voor het verschijnsel popmuziek. Als je er niet het fijne van weet, kan je er eigenlijk niet over meepraten.

Wat betekent dit nu voor ons onderwerp Popmuziek aan Muziekscholen? Dat lijkt me nogal vanzelfsprekend.

Verzeker u van know-how, van kennis over popmuziek als u er mee aan de slag gaat! Dat is eigenlijk de boodschap van vandaag. Dat u vandaag hier aanwezig bent geeft aan dat u daar zelf ook al van doordrongen bent.

Het is de bedoeling dat u vandaag meningen, opties, argumenten en inzichten verzamelt die een aanpak van popmuziek aan muziekscholen kunnen afbakenen. Misschien sterkt u dit in uw eigen opvattingen of komt u er achter dat er meer, of andere aspecten aan zitten dan u tot nu toe aannam.

Een aspect noem ik u bij voorbaat. Dat zal in vrijwel alle voordrachten op een af andere wijze terug komen.

Wanneer u met popmuziek bezig wil of bent aan uw muziekschool, dient u om te beginnen zich er zelf echt in te verdiepen en/of iemand aan te stellen die alles of zeer veel van popmuziek weet en zelf speelt.

Pas dan krijg je het vertrouwen van mensen die van popmuziek houden en er zelf mee bezig zijn en scholingsbehoeften hebben.

Nu nog wat opmerkingen om de opzet van deze studiedag toe te lichten.

Er wordt nu alweer een flink aantal jaren over popmuziek aan muziekscholen gesproken. Was de discussie in het begin nog vooral OF er popmuziek aan muziekscholen kan of moet, nu gaat het meer om de vraag HOE er popmuziek aan muziekscholen kan of moet. En dan moeten we constateren dat er momenteel vanuit ruwweg drie invalshoeken gewerkt wordt aan dat hoe.

De meest recente is die van de ontwikkeling in de richting van een nieuw of speciaal kader van popdocenten middels de opleiding docent popmuziek aan het Conservatorium Rotterdam. Dit op instigatie van en in samenwerking met de Stichting Popmuziek Nederland.

De tweede invalshoek is die van de praktijk van popworkshops bij popkollektieven en in J&J-centra en andere instellingen, waar zich de laatste jaren een bepaalde wijze van aanpak en benadering van poponderwijs heeft uitgekristalliseerd gevoed door de vraag van popmusici zelf, dat wil zeggen vanuit de optiek van de (amateuristische kunst-) beoefenaars zelf.

En dan zijn er natuurlijk de muziekscholen, waarvan een aanzienlijk deel toch op een of andere wijze bezig is of wil zijn met popmuziek en die langzaam maar zeker groeien naar structurele aandacht voor en interesse in poponderwijs, maar dan vanuit muziekschool optiek.

Vanuit elke hoek van deze driehoek wordt op een bepaalde wijze ingezet. In het spanningsveld dat daardoor wordt opgevoerd bevinden we ons nu.

In de reader die u is opgestuurd en op de studiedag vandaag zijn de drie punten van deze driehoek vertegenwoordigd. Hoofdstuk 4 van de reader bevat informatie over de opleiding tot popdocent en vanmiddag komt John Floore, directeur van

het conservatorium Rotterdam vertellen over de bevindingen en voortgangsplannen van die opleiding en licht Guus Smeets, Inspecteur Kunstzinnige Vorming de situatie rond de benoembaarheid van popdocenten toe.

Hoofdstuk 3 bevat informatie over de Stichting Brabant Pop, als een representant van de popkollektieven die onder andere ook met pop en onderricht bezig zijn.

Ronald van der Ende (popconsulent Brabant), Peter van Dorst (popmusicus en docent) en Peter Jeuken (coördinator Jongeren-centrum PARA in Breda) lichten hun standpunten daarover toe aan het eind van de ochtend.

Hoofdstuk 1, 2, en 5 van de reader bevatten materiaal betreffende pop en lichte muziek aan een aantal muziekscholen.

Van twee daarvan, namelijk het Instituut voor Creativiteits Ontwikkeling te Assen en van de muziekschool hier te Nijmegen krijgen we nu in het ochtend gedeelte meer te horen.

Louis Janssen coördinator muziek van het ICO gaat in op de situatie van en ervaringen met de lichte muziek in de muziekschool te Assen tot nu toe en op het effect daarvan op andere afdelingen binnen het centrum.

Johan de Poel, hoofd afdeling lichte muziek alhier aan de muziekschool in de Lindenberg wrijft u zo meteen in met zijn ervaringen en meningen die al vele jaren terug gaan.

Een beetje buiten die driehoek, maar wel van betekenis daarvoor, staat de beleidsruimte van de muziekscholen.

Vaak krijgen we opmerkingen dat men wel wil, maar dat de gemeente, het bestuur of de directie niet in faciliteiten en steun voorziet. Sommigen onder u zijn dan erg handig in het vinden van sluiproutes en trucs om toch meer beleidsmatige armslag te krijgen. En sommigen willen dan die trucs weer van hen horen om ze zelf ook te kunnen toepassen.

Daarmee kan de muziekschool zich zelf in de vingers snijden. Als je te weinig geld krijgt van de overheid om je plannen zoals je wilt te kunnen uitvoeren en het lukt je om het via bijna oneigenlijke maatregelen toch nog voor elkaar te krijgen, dan neemt de overheid je volgende begrotingen plannen zeker niet serieus meer.

Aan het eind van de dag zal Gerard van Buul, voormalig directeur van de muziekschool te Maastricht, hoofdopsteller van het Inrichtingsplan van de VKV en nu hoofd van de afdeling Kunst, Cultuur en Onderwijs van de Gemeente Maastricht zijn visie geven op deze problematiek, die hij nu van beide kanten kan bezien.

We hebben gemeend deze studiedag verder zo weinig mogelijk te moeten belasten met allerlei organisatorische en inhoudelijke ingrepen. We houden het gewoon bij voordrachten en mogelijkheden tot vragen stellen achteraf.

Verder is ruim tijd vrijgehouden om de omstandigheden van de muziekschool hier te bekijken en te bespreken met een aantal lichte muziek docenten die hier werkzaam zijn en natuurlijk

kunt u dan ook onderling met elkaar van gedachten wisselen.

Met deze opzet beantwoorden wij het meest aan onze gronddoelstelling van deze dag, namelijk

- het bieden, uitwisselen en verspreiden van ervaringen, bevindingen en meningen uit de praktijk van popmuziek aan muziekscholen en andere instellingen die zich met pop-onderricht bezig houden.

Alleen aan het eind van de dag zullen wij kort behoefte hebben aan meer inbreng vanuit de zaal. Dan willen wij een vervolg op deze studiedag aankaarten en dat checken met onder andere uw bevindingen op deze dag en uw eigen inzichten. Het is goed als u die afsluiting in gedachten houdt en gedurende de dag voor u zelf argumenten, mogelijkheden, opties en noodzakelijkheden noteert voor volgende stappen en de kernproblemen die daarin zitten. Mede aan de hand daarvan moeten we tot meer toegesneden vervolgmogelijkheden komen.

Ik hoop dan ook dat u allen deze hele dag kunt blijven bijwonen.

-
-
L E Z I N G 1
-
-

"Poponderwijs, nu geen smoesjes meer!" door JOHAN DE POEL,
hoofd afdeling lichte muziek van de Muziekschool te Nijmegen.

Dames en heren,

Even een korte inleiding.

Al jaren wordt er in Nederland gesproken over het onderwerp
waarvoor u vandaag naar Nijmegen bent gekomen.

Er werd al in april 1982 een symposium aan gewijd. Er is door
de Stichting Popmuziek Nederland een enquête gehouden.

Zelf ben ik talloze malen benaderd door muziekscholen uit het
gehele land met het verzoek om informatie over onze opzet en
werkwijze.

Maar, afgezien van een betrekkelijk gering aantal muziekscho-
len, wordt er nog steeds gearzeld, gedubd, gezeurd en zelfs
afgewezen als de vraag naar popmuziek en vanzelfsprekend ook
andere vormen van lichte muziek als jazz, amusementsmuziek en
elektronische/computermuziek aan de orde komt.

Eerlijk gezegd begrijp ik dat niet goed meer.

Toen ik 1982 tijdens het symposium 'Popmuziek en....' in Rot-
terdam een soortgelijk verhaal mocht houden, heb ik al opge-
merkt op welke gronden we het gewoon zouden moeten doen.

Natuurlijk kende ik de problemen.

- Geen geld
- De rechtspositie laat het niet toe
- Ons bestuur of de gemeente wil niet
- Er zijn geen goede docenten
- Wij hebben geen adequate ruimten, etc. etc.

Deze excuses kun je nu toch eigenlijk niet meer hanteren.

We hebben toch jaren de tijd gehad om deze problemen op te
lossen.

- Er is nog steeds geen geld. De bezuinigingen zijn hard aan-
gekomen en er moet nodig een nieuwe vleugel worden gekocht.
Zeker waar. Maar, zoals met alles, het is een kwestie van
keuzes. Van prioriteiten stellen.
- De rechtspositie van muziekschooldocenten is gelukkig goed
gewaarborgd. Maar met een goed beleid moet het mogelijk
zijn om ook 'nieuw' beleid te maken. Je blijft toch niet 25
jaar lang hetzelfde lesaanbod handhaven.
- Besturen en gemeenten kunnen enorme hindernissen zijn, die
moeten worden genomen. Ik denk daar niet te licht over.

Ik ken de problemen die door een star bestuur kunnen ontstaan maar al te goed. Maar het is uw taak ze te overtuigen. Dat kan alleen met een goed uitgewerkt plan. Met een overtuigende aanpak en gebaseerd op reële verwachtingen omtrent leerlingenpotentieel.

- Goede docenten zijn er tegenwoordig ook. Vorig jaar zijn aan het conservatorium in Rotterdam 20 docenten, gespecialiseerd in popmuziek, daarvoor nota bene nadrukkelijk geschoold, met goed resultaat afgestudeerd. En wat is het effect tot nu toe. Bijna alle afgestudeerden solliciteren zich suf en krijgen steevast te horen dat er geen vacature is; dat de opleiding en het diploma niet bekend is; dat men geen uren of geld heeft of nog erger, ze krijgen een aanbod om voor een grijpstuiver te komen werken en meer uren te werken dan waarvoor ze worden betaald. Dit verzin ik niet.

Kortom, tot nog toe, na zoveel jaren discussie een mager resultaat.

Waarom nu deze moedeloos makende inleiding. Wel, ook wij, de Nijmeegse Muziekschool, hebben deze problemen gekend. Wellicht was er een klein onderscheid met de situatie waarin sommigen van u verkeren. Onze voormalige directeur en het toenmalige bestuur stonden wèl achter de oprichting van een afdeling lichte muziek.

Want daar wilde ik het met u over hebben; een afdeling voor lichte muziek.

Dat betekent dat de lichte muziek; dus Pop en Jazz en Amusementsmuziek en elektronische en computermuziek gelijkwaardig wordt behandeld aan de klassieke muziek en de HAFa.

Een afdeling waarin dus plaats is voor alle instrumenten in deze muzieksoorten en zang. Waar lesruimten voor worden ingericht om deze, toch volumerijke muziek tot haar recht te laten komen. Waarvoor docenten worden aangetrokken om deze muziek te onderrichten. Waar een mogelijkheid wordt gegeven, om naast de instrumentale en vocale les, in ensembles en orkesten te leren musiceren. Zelfs de theorielessen moeten worden aangepakt overeenkomstig de eisen, de terminologie en de theoretische benadering van de onderscheiden muzieksoorten.

Een afdeling lichte muziek dus waar de leerlingen datgene kunnen leren dat hen in staat stelt om zelfstandig - als solist of in ensemble of orkestverband - in de lichte muziekpraktijk overleefd te blijven. Zelfs tot het niveau om toegelaten te worden tot de vakopleiding aan een der conservatoria.

Dat is nogal wat, hoor ik u zeggen. Zullen we niet eens voorzichtig beginnen met wat elektrische gitaarlesjes en af en toe een workshopje? Je kunt toch niet alles in een keer.

Mijn antwoord is dan, dat natuurlijk niet alles in een keer

kan. Maar als u niet de intentie hebt om, uiteindelijk te streven naar een dergelijke afdeling, dan doet u naar mijn idee te weinig en kan van enige serieuze muzikale vorming op dit terrein geen sprake zijn.

Stelt u zich voor dat u wordt gevraagd om in een plaats waar nog geen muziekschool gevestigd is, een muziekschool op te starten. Dan begint u toch ook niet met af en toe een vioollesje en een samenspelklas.

Ja maar, hoor ik sommigen denken, alleen workshops is toch al heel wat!

Neen, alleen een workshop is nog niets. Om de vergelijking van daarnet even door te trekken, dat is net zoiets als alleen een symfonie-orkest in de school hebben, zonder viool, cello, trompet, klarinet en al die andere instrumenten aan te bieden. Workshops zijn nuttig, zeer nodig ook, maar zijn alleen een deel van wat er te leren valt.

Dhr. Smeets zei het enkele jaren geleden al. Workshops zijn een middel, geen doel. In een workshop leer je vooral samenspelen; je plaats in de groep; de theorie en techniek in de praktijk toepassen.

Maar je leert niet je instrument beter beheersen. Dat doe je in de instrumentale/vocale les. Workshops zijn mogelijk wel de essentie van het aanbod. Maar het is niet voldoende. Evenmin is het voldoende om alleen instrumentale lessen aan te bieden. Dat zal u nu duidelijk zijn.

Ik had het ook nog over het aantrekken van goede docenten.

Het gebeurt nog steeds dat sommigen van u menen te kunnen volstaan met het gebruik maken van het klassieke docentenkorps - aangevuld met een popjongen voor de workshop.

Ik ben daar niet voor. Ieder zijn vak zullen we maar zeggen. En gelooft u mij, het is een vak apart om popmuziek of jazzmuziek te geven. Zelfs die twee richtingen zou ik liever willen splitsen dan ze op een hoop te gooien.

Een popdocent moet aan nogal wat voorwaarden voldoen.

Hij moet spelen als een tijger. De beste van de buurt zijn en meer dan dat. Een popmusicus met een flinke staat van dienst. Iemand die alle stijlen kent, die alle ins en outs kent van de vaak bizarre popwereld. Die het repertoire kent. Iemand die alles van repetities weet. Die verhalen en anekdotes kent. Die op de hoogte wil blijven van nieuwe ontwikkelingen en daarover met leerlingen kan praten of van mening verschillen. Die alles weet van techniek, opnames, optredens, managers, podia, instrumenten, songwriting, arrangementen en nog veel meer.

Iemand met ZULKE oren aan zijn hoofd, want hij moet haast 'a vuê' (of heet dat hier 'en attend') kunnen naspelen.

Hij moet ook van alle andere instrumenten uit de 'band' veel weten. En hij moet de theorie beheersen zoals deze gehanteerd wordt in de lichte muziek. Voldoet uw pianodocent daaraan? Dan bent u gelukkiger dan wij vroeger waren. Wij moesten de docenten zoeken en vaak van ver halen.

Er wordt helaas ook nog wel eens gedacht dat klassieke docenten kunnen worden bijgeschoold. Na de opsomming van daarnet hoef ik denk ik niet meer uit te leggen, dat dat onbegonnen werk is.

Het gaat dus om MENSEN UIT DE PRAKTIJK met voldoende bagage om les te geven.

Ruimteproblemen kan ik niet voor u oplossen. Die zijn overal anders. Wij zijn bijvoorbeeld al 15 jaar bezig om een aantal goede ruimten te vinden, waar we met name, onze slagwerkers en een deel van de workshops kunnen onderbrengen.

Binnenkort gaat de spade de grond in om een dubbele opname-studio annex lesruimte te realiseren. Kosten, inclusief inrichting 7 ton. Het hoeft niet altijd zo duur te zijn.

Als u wilt, kunt u straks met mij mee een rondgang door het gebouw maken, om te zien dat we niet royaal, maar werkbaar zijn gehuisvest. Wij hebben nu al een aantal jaren de beschikking over 2 kleine en 2 grote ingerichte lesruimten voor lichte muziek - met name voor de ensembles.

Met relatief eenvoudige middelen zijn ze geschikt gemaakt voor de lessen - hoewel in een gebouw als dit de geluidshinder onvermijdelijk is.

De kosten van apparatuur worden ook vaak schromelijk overdreven. Voor ongeveer f 10.000,-- moet u een redelijke set-up hebben voor een band. U heeft geen grote P.A.-installaties nodig. Geen grote mengpanelen en torenhoge luidsprekerboxen. Wel goed materiaal; sterke en universeel bruikbare versterkers.

Maar laat ik u nu eens schetsen, hoe het allemaal zo is gekomen en wat we nu doen.

Zestien jaar geleden besloot de toenmalige directeur dat het hoog tijd werd om de lichte muziek aan de school een kans te geven.

Hij nam direct de beste beslissing die je in zo'n geval kunt nemen. Hij ging op zoek naar iemand die verstand had van dat vak om een afdeling voor de lichte muziek op te zetten.

Hij vond die in de persoon van Rudi Feenstra. Een pianist/entertainer uit de grote hotels van Amsterdam en Zandvoort, die naast een lange staat van dienst in de jazz- en amusements- en cabaretwereld op een afgeronde conservatoriumopleiding kon bogen. Rudi kreeg de vrije hand - een zak geld en een handvol lesuren en toog aan het werk.

Hij besloot, aangezien er nog geen popdocenten en jazzdocenten bestonden, gewoon om zich heen te kijken en te informeren en vond in korte tijd drie docenten, waaronder ikzelf, die tot de toenmalige top van de lokale popcultuur behoorden. (2 x gitaar en 1 x basgitaar)

Twee van hen studeerden aan het conservatorium. Verder had hij de beschikking over een klassieke slagwerker die ook nog erg goed (voor die tijd) kon drummen en een saxofonist die - hoewel ongeschoold - veel jazz speelde. Een allegaartje dus -

maar enthousiasme vergoedde veel.

Aanvankelijk werden er alleen instrumentale lessen gegeven. Maar al snel hadden we de behoefte om onze leerlingen ook een idee te geven van het spelen in een band. De basgitarist vroeg regelmatig een drumleerling in zijn lessen, terwijl ook de gitaristen wel eens graag met een ritmesectie zouden willen spelen, om te ervaren hoe dat werkt.

De eerste ensembles waren al snel een feit.

Er werd een multi-instrumentalist aangetrokken om ensembles voor pop/jazz en improvisaties te leiden, terwijl ook de overige docenten ensembles onder hun hoede kregen - van tijd tot tijd.

Meestal werden die ensembles geformeerd met het doel een jaarlijkse pop/jazz-avond te verzorgen.

Van enige samenhang tussen hetgeen in de lessen en in de ensembles werd geleerd, was nog geen sprake. Maar het had succes. In de stad werd snel bekend wat hier gebeurde.

De jaarlijkse slotavonden trokken steevast een volle zaal met zo'n 500 bezoekers en de afdeling begon te groeien.

En toen kwamen de problemen pas echt op ons af. Waar haalde je nieuwe docenten vandaan?

Er werd al snel een beroep gedaan op mensen die, weliswaar aardig speelden, maar aan alle kanten toch eigenlijk kwaliteit te kort kwamen.

Het niveau van de leerlingen steeg met het aantal. Het ruimteprobleem werd nijpender. Een tekort aan instrumentarium werd voelbaar. Het gebrek aan lesmateriaal was soms fnuikend. Maar het waren gouden tijden. Met een vaag gebaar werd altijd richting stadhuis gewezen, als er weer eens wat nodig was. Maar het einde van de groei kwam in zicht evenals het eindpunt van onze mogelijkheden. Er moest iets gebeuren om de groei van de afdeling in goede banen te leiden. Na ongeveer zeven jaar experimenteren werd het tijd om orde op zaken te stellen.

Rudi Feenstra besloot het wat kalmer aan te gaan doen en mij werd verzocht om de leiding over te nemen. Ik heb dat, na enig aarzelen, gedaan op een aantal voorwaarden:

1. Het docentenbestand moest worden aangepast, zodat in principe ieder instrument uit de lichte muziek kon worden aangeboden.
2. Het aantal samenspeelmogelijkheden moest worden uitgebreid. Vanuit het principe dat lichte muziek vooral een groepsactiviteit is.
3. Het aantal lesruimten en het instrumentarium moest worden uitgebreid tot tenminste 4 ingerichte lesruimten.
4. Er moest een vaste avond komen voor al onze bandjes (workshops), zodat alle docenten, in principe, aanwezig waren en met elkaar konden samenwerken. (Team-teaching) Dit had bovendien als bijkomend voordeel dat de geluidshinder beperkt bleef.
5. Lesmaterialen en leermiddelen (songboeken, cassetterecorders en een snelcopiër) moesten voorhanden zijn.

6. Een en ander moest worden vastgelegd in een beleidsplan.
7. Na een aanloopfase moest een werkbare definitie worden gevonden voor de komende jaren.

Een ambitieus plan. Maar ik kreeg de vrije hand. In weerwil van alle bezuinigingen is het plan in het geheel uitgevoerd.

- Het docentenbestand werd aangepast. Daarbij heb ik ongevraagd de hulp gekregen van dhr. Guus Smeets. Hij vond namelijk, evenals ikzelf, een aantal van onze docenten wat te licht. Sommigen werden verplicht om zich bij te scholen of een adequaat diploma te halen; anderen werden definitief ongeschikt verklaard.

Voor het moment was dat zeer lastig voor de voortgang en in sociaal opzicht ook niet erg fraai. Maar het gaf wel de ruimte om ongeschikt personeel te vervangen door docenten die aan de gestelde eisen konden voldoen.

Makkelijk was dat niet. De afdelingen voor lichte muziek aan de conservatoria waren amper gestart. Popdocenten waren er helemaal niet, maar er waren wel afgestudeerden die naast hun klassieke opleiding een ruime ervaring hadden in de lichte muziek. En een nieuwe generatie lichte-muziek-docenten was in opleiding.

Het betekende wel dat de VUT-regeling en het natuurlijk verloop moesten worden gebruikt om het accent te verleggen. Door bovendien in de klassieke afdeling wat meer groepslessen te regelen kwamen er uren vrij voor de afdeling lichte muziek.

- Lesruimte en apparatuur vormden een geheel ander probleem. De recessie had zich inmiddels ingezet waardoor extra middelen bij de gemeente niet waren los te krijgen. Ook hier bracht de beleidskeuze ten gunste van de afdeling lichte muziek uitkomst. De investeringen kwamen gedurende een paar jaar geheel ten goede aan onze uitbreiding. Subsidies uit allerlei fondsen, zoals het Anjerfonds, deden de rest.
- Roosterplanning en studieplanning moesten worden afgedwongen. Omdat we de lesruimte voor lichte muziek wilden centraliseren in een vleugel van het gebouw en de ensemblelessen (en instrumentale lessen goeddeels) gelijktijdig wilden doen plaatsvinden, moesten sommige docenten worden verzocht, aangespoord of zelfs gedwongen om hun lestijden en lesdagen te veranderen.
- Het belangrijkste vraagstuk - en voor u mogelijk het interessantste - was het probleem van de samenspeelmogelijkheden.
We kozen voor de opzet om - voor gevorderde leerlingen - een samenspelles van 1 uur per week te regelen.

Aangezien de afdeling inmiddels flink was gegroeid, was het ook al door de bezuinigingen, niet mogelijk om extra uren daarvoor te reserveren. Het moest, zoals dat zo mooi heet, budgetair neutraal geregeld worden.

In de loop der jaren hebben we hiervoor de volgende modellen ontwikkeld.

a. Projecten

Het jaar werd in drie periodes verdeeld. Elke periode werd een project gekozen.

Er werd op drie niveaus gewerkt. Elk project zag er als volgt uit.

- Voorbereiding op het project bij de eigen docent in homogene (groeps)lessen. Aanbieden studiemateriaal zoals bladmuziek, schema's, stencils, minus one tapes, platenlijst, etc.
- Een introductie-avond met uitleg door de docenten, plaatvoorbeelden en voorspelen door docenten.
- Studeren in heterogene ensembles bij een of meer docenten.
- Docenten wisselen na verloop van tijd van groep.
- Afsluitende bijeenkomst met optredens door groepen.
- Evaluatie bij de eigen docent.

De leerlingen hebben, zolang de ensembles draaien, geen instrumentale lessen. De ensembleles is de lessituatie.

Voordelen

- veel leerlingen in ensembles te plaatsen
- budgetair neutraal
- duidelijk leerprogramma
- veel informatie door meerdere docenten
- grote betrokkenheid van docenten
- team-teaching

Nadelen

- bewerkelijke voorbereiding
- geen instrumentale les ter ondersteuning
- steeds opnieuw opstarten van de groep bij nieuwe docent.
- roostertechnisch moeilijk.

b. Afwisselende les en ensemble

Bij dit model werd de leerlingen een programma aangeboden van afwisselend les en ensemblespel bijvoorbeeld:

1 week les - 1 week ensemble enz. of 6 weken les - 6 weken ensemble enz.

De docenten van de instrumentale lessen zijn ook de ensembleleiders of krijgen andere taken toebedeeld.

Voorbeelden:

1. drummer	gitarist	basgitarist	pianist
2 ll/u	4 ll/u	2 ll/u	2 ll/u
synthesizer	vocalist	saxofonist	
2 ll/u	4 ll/u	4 ll/u	

Hiermee zijn 2 ensembles samen te stellen.

2. drummer	gitarist	basgitarist	pianist
3 ll/u	4 ll/u	3 ll/u	2 ll/u
synthesizer	vocalist	saxofonist	
3 ll/u	3 ll/u	3 ll/u	

Hiermee zijn 3 ensembles samen te stellen.

Bij deze modellen kun je makkelijk met 2 docenten per groep werken, dan heb je nog mensen over om iets anders te

doen, bijvoorbeeld theorieklas, ambulante deskundige (satelliet docent), lesmateriaal maken, etc.

Voordelen

- veel leerlingen in groepen te plaatsen
- zowel instrumentale instructie als ensembleles
- alle docenten betrokken - team-teaching
- rouleren van docenten mogelijk
- extra activiteiten mogelijk en toch budgetair neutraal.

Nadelen

- geen continuïteit zowel bij instrumentale instructie als bij het samenspelen. Leerlingen raken de informatie snel kwijt. Slechte vorderingen.
- moeilijk hanteerbaar rooster. Leerlingen en docenten vergissen zich snel. Vooral na vakanties en vrije dagen.

c. Ensembleles als extra activiteit - naast de instrumentale les.

Naast de instrumentale docenten zijn er 1 of meer workshop/ensembleleiders aangesteld. Dat kunnen dezelfde personen zijn. Je kunt ook aparte ensembleleiders aantrekken. Bij deze formule maak je gebruik van het verhogen van de urddeler.

Stel de urddeler is voor de school vastgesteld op 2,4 11/uur. De rekensom is als volgt.

Docent A heeft 10 lessen. Dat wil zeggen 24 leerlingen. Hij moet die 24 leerlingen inroosteren in 9 uur in plaats van 10 uur. De urddeler loopt dan op tot 2,7. De docent heeft wel een uur vrijgeroosterd voor een ensemble.

Doe dat voor de gehele afdeling (school) en rooster op die manier een x-aantal ensemble-uren in.

Combineer deze oplossing met het vorige model en je hebt een scala aan mogelijkheden, waardoor je naast de ensembles nog tal van andere leuke dingen voor de mensen kunt doen. Nu kunnen de leerlingen naast hun instrumentale les ook 1 uur per week in een ensemble meedoen.

Een urddeler van 2,7 lijkt wellicht erg hoog. Maar als je 2 leerlingen samen in 40 minuten indeelt, kom je zelfs aan een groepsdeler van 3.

Je hebt dan ruimte voor bijvoorbeeld drummers - pianisten en verder gevorderde leerlingen of leerlingen met een tijdelijk probleem.

Hoe ziet nu na 15 jaar de afdeling lichte muziek in Nijmegen er uit?

De afdeling telt 18 docenten die de volgende studierichtingen verzorgen: rockgitaar, jazzgitaar, akoestische gitaar, basgitaar, contrabas, saxofoon, trompet, fluit, vocalen, piano, el. piano, el. keyboard, synthesizers, accordeon, muziekcomputer, rockdrums, jazzdrums, percussie, vibrafoon, marimba. Bovendien hebben we een Big Band - H.G.I. Hedendaagse Geïmproviseerde Muziek - The Bop Follies (jazz choir). Een bla-

zersectie, slagwerkgroep en twaalf pop- en jazzgroepen, alsmede 3 open workshops jazz voor diverse niveaus, een accordeon ensemble en incidentele open popworkshops door gastdocenten.

We verzorgen oriëntatiecursussen, theoriecursussen (jazz- en pop), een cursus geschiedenis van de jazz.

Bovendien educatieve jazzconcerten, video-avonden, jamsessies, een docentenconcert, tenminste 4 concerten door leerlingen in eigen huis en ± 8 concerten in de stad.

In totaal bedraagt het aantal docentenuren per week momenteel 196.

Daarin geven we instrumentaal les aan ± 450 leerlingen, terwijl nog ongeveer 250 leerlingen in de ensembles, koor, orkesten en workshops meedoen.

Aan de cursussen doen ± 50 leerlingen mee.

Tenslotte wil ik nog wijzen op een apart facet van het werken met en in een afdeling lichte muziek. Een van onze hoofddoelstellingen is de leerlingen zover op te leiden dat ze zelfstandig in de lichte muziek kunnen participeren.

Dat houdt voor ons in dat we een goed contact onderhouden met de amateurmusici in de stad, met de podia, de jongerencentra, het popcollectief en de muzikantenwinkel. Onze verantwoordelijkheid houdt niet op bij de voordeur en ook niet op het moment dat de leerling besluit het verder op eigen kracht te doen.

- Zo ben ik medeoprichter en tot voor 2 maanden terug bestuurslid geweest van de muzikantenwinkel alhier.
- Samen met het Popcollectief is een cursus opgezet voor randgroepjongeren en jongerencentra: 'kennismaken met popmuziek'. Aangezien het hier meer een activiteit in het sociaal-cultureel werk betreft dan onderwijs, en het collectief een betere en natuurlijker ingang heeft bij die groepen, leek het ons goed het initiatief bij het collectief te laten. Zij doen het prima en hebben voor ons een stimulerings- en doorverwijsfunctie.
- Onze leerlingen spelen op verschillende podia in de stad.
- In samenwerking met de W.I.M. (Werkgroep Improvisatie Muziek) organiseren we jazzworkshops en educatieve jazzconcerten.
- In samenwerking met Jongerencentrum Doornroosje organiseren we eenmalige popworkshops.
- Ik neem zelf deel aan het stedelijk popoverleg en muziekoverleg.

Mocht u, na deze nogal uitputtende opsomming van activiteiten, de moed in de schoenen zijn gezonken, dan rest mij u die moed weer in te spreken. Ook wij zijn met niets en weinig kennis van zaken begonnen.

Ik heb dit verhaal dan ook slechts willen houden om u te overtuigen van zowel de noodzaak als de mogelijkheid van deze richting in het muziekonderwijs. Wij hebben de meeste proble-

-

-

men nu overwonnen. Als het u ook lukt zult u er geen spijt van hebben. U haalt de meest gemotiveerde, enthousiaste en dankbare leerlingen in de school. Hier is het in ieder geval zo dat er van de afdeling lichte muziek steeds een vonk overspringt naar de rest van de school. Wij zijn de voortrekkers geworden. Overigens bent u welkom als u de praktijk zou willen meemaken.

Ik dank u wel.

DISCUSSIE

Hoe zou je een afdeling lichte muziek moeten opzetten in een situatie waar de verhouding tussen het aantal leerlingen op verschillende instrumenten erg scheef ligt. Wij hebben bijvoorbeeld 22 uur slagwerk en 2 uur basgitaar.

Dat is een bekend probleem. Maar met 2 leerlingen basgitaar kun je echt maar 2 bandjes maken. Je zou ze twee keer in kunnen zetten, maar dan houdt het op.

Een lobby voor extra leerlingen is dan nodig. Je hebt trouwens altijd wel te maken met een sterke (tijdelijke) voorkeur voor één instrument. Bijvoorbeeld saxofoon nu.

Wat zeg je tegen een wethouder die zegt dat popmuziek in buurthuizen thuis hoort?

Popmuziek is toch ook muziek, die je moet leren. Je zult duidelijk moeten maken wat er te onderwijzen valt op popmuziekgebied.

Hoe maakt je duidelijk dat klassieke docenten niet zo maar pop en/of jazz kunnen geven? Hoe krijg je lichte muziek erkend als eigen vak?

Neem de profielschets van de popmuziekdocent er maar bij. Dat zijn hoge eisen. Als een klassieke docent daaraan voldoet is het geen punt. Maar wie aan die eisen niet voldoet, de praktijk niet kent, kan toch niet volhouden dat hij geschikt is. Omgekeerd toch ook niet? Een popdocent wordt niet aangesteld om klassieke muziek te onderwijzen.

De garantieregeling maakt dat er geen ruimte is voor andere aanstellingen.

Garantieregelingen gelden niet voor de volledige baan, maar voor een deel. Bovendien, reorganisaties in het belang van de school geven de mogelijkheid daarvan af te wijken.

-
-
L E Z I N G 2
-
-

"Uitstralingseffect van popmuziek op andere afdelingen binnen een centrum voor kunstzinnige vorming" door LOUIS JANSSEN, coördinator muziek van het Instituut voor Creativiteitsontwikkeling te Assen.

DE GESCHIEDENIS VAN HET ICO

Het ICO te Assen is een afkorting van Instituut voor Creatieve Ontwikkeling. Het ICO is een gecombineerd instituut.

Nederland kent op dit moment ongeveer 160 muziekscholen en ongeveer 100 creativiteitscentra.

Een muziekschool geeft cursussen op het gebied van muziek (algemeen muzikale vorming, instrumentale vorming, orkesten etc.) en soms ook dans.

Een creativiteitscentrum geeft cursussen op het gebied van beeldende vorming (zoals tekenen/schilderen, beeldhouwen, boetseren etc.), dramatische vorming (zoals toneelspel, regie, improvisatie) en audiovisuele vorming (zoals video en fotografie).

Het ICO is een van de ongeveer 15 gecombineerde instituten in ons land, dus een combinatie van muziekschool en creativiteitscentrum.

Zestig jaar geleden is de school begonnen als muziekschool met enkele tientallen leerlingen in Assen. In 1972 werd de Asser Muziekschool veranderd in een gemeentelijke regeling met nu 13 deelnemende gemeenten, met een gezamenlijk inwonertal van 156.000. De school kreeg als naam: Instituut voor Creatieve Ontwikkeling.

Naast muziek is er plaats voor beeldende vorming, dans, drama en audiovisuele vorming.

Het instituut is werkzaam in 13 gemeenten, 36 gebouwen, met 78 docenten, 12 administratieve-, huishoudelijke- en directiepersoneelsleden en ongeveer 4900 cursisten.

De school heeft 800 cursussen per week, waarvan 600 door muziek en 200 door de overige afdelingen worden ingevuld.

DE GESCHIEDENIS VAN DE POPMUZIEK OP HET ICO

In het kader van het provinciale ISP-project (Integraal Structuurplan Noorden des Lands) "uitbouw activiteiten instituten kunstzinnige vorming Drenthe" zijn er vanaf 1 januari 1983 drie halve arbeidsplaatsen (3 x 13 uur) aan het ICO toegekend voor dansante vorming, video en popmuziek.

De halve arbeidsplaats voor popmuziek (13 uur) werd voor 4 jaar betaald door de Provincie Drenthe.

De mogelijkheid die het ICO werd geboden om het cursuspakket te verbreden, paste binnen het beleid om te komen tot een instituut, waarin alle vijf sectoren van de kunstzinnige vorming evenredig vertegenwoordigd zijn.

Bovendien bood het project de mogelijkheid om:

- groeps- en klassikale activiteiten te stimuleren;
- in te spelen op nieuwe ontwikkelingen, met name popmuziek en video;
- cursussen te decentraliseren.

Voor 4 jaar dus 13 uur voor cursussen popmuziek en een investering van f 44.000,-- voor popinstrumentarium. Naast een drumstel, versterkers, bas- en elektrische gitaren, synthesizers, geluidsinstallatie, microfoons en standaard ook een drumcomputer, sequencer, een 8-sporen recorder en een 16-8-2 mengtafel met toebehoren. Er is uitgegaan van het basisinstrumentarium van een gemiddelde popgroep, met daarnaast de mogelijkheid zo goed mogelijk vorderingen te kunnen registreren en te evalueren.

In 1983 was het moeilijk om een docent te vinden voor popmuziek. Wij vonden iemand, die oorspronkelijk uit de popmuziek kwam, AMV en piano op het conservatorium had gestudeerd en vooral affiniteit had met deze muziek. Hij was echter niet benoembaar voor popmuziek. De docent heeft een benoembaarheidsverklaring gekregen van de inspecteur muziek, de heer Smeets.

De docent hield zich in de beginperiode bezig met:

- aanschaf van de apparatuur;
- opzetten van jaarcursussen;
- uitzoeken en schrijven van popnummers;
- het maken van cursusomschrijvingen;
- intake van de deelnemers;
- contacten opbouwen met podia, popcollectieven, Stichting Popmuziek Nederland, sectie popmuziek van de Culturele Raad Drenthe, jongerencentra etc.;
- opbouwen van een bibliotheek over instrumenten, versterkers, effectapparatuur, opname-apparatuur en bladmuziek;
- opzet van cursussen in het sociaal cultureel werk;
- adviseren bij een project van de Stichting Popmuziek Nederland met stageplaatsen in Drenthe voor een experimentele opleiding docent popmuziek.

SITUATIE NU IN 1988

Op dit moment hebben we een afdeling lichte muziek, met naast de popmuziek cursussen ook mogelijkheden voor jazz- en volksmuziek. Naast de popdocent, die uitsluitend met groepsbegeleiding bezig is, hebben we nu docenten lichte muziek voor drums, basgitaar en contrabas, elektrische gitaar, toetsen, dwarsfluit, saxofoon, trompet en zang.

Ook in de volksmuziek en de jazzmuziek kennen we groepsbegeleidingen, opgezet naar het voorbeeld van de popmuziek.

Het cursusaanbod is aanmerkelijk verbreed en gespecialiseerd, zoals te lezen is in de Reader.

Naast de jaarcursussen bieden we ook verschillende workshops aan (o.a. stijlworkshops).

DIENSTVERLENING/FACILITEITEN

Een van de uitgangspunten in onze beleidsnotitie is dienstverlening. Vooral in de lichte muziek kan dienstverlening een grote rol spelen. Wij proberen dat te realiseren door:

- Een volledig ingerichte popstudio met een backline en alle nodige instrumenten.

De leerlingen hoeven alleen stokken voor drums en eventueel eigen gitaren mee te nemen en kunnen dan spelen.

- Een tweede popstudio met dezelfde inrichting, maar beter geïsoleerd (dit lokaal is oorspronkelijk een slagwerk-lokaal).
- Een opnamestudio, die door middel van een videocamera en een talk-back systeem verbinding heeft met een van de popstudio's.
Deze opnamestudio heeft de mogelijkheid om op 8 sporen met ruisonderdrukking (DBX) op te nemen. Vervolgens kan er digitaal gemasterd worden, zodat groepen goede demo's kunnen maken.
- De popstudio's kunnen (in de uren dat er geen cursussen of opnamen zijn) gehuurd worden door popgroepen.
Hiervan wordt zeer veel gebruik gemaakt, mede omdat er bijna geen oefenfaciliteiten in Assen en omgeving zijn.
- Eveneens kunnen cursisten een pasje krijgen om buiten de cursusuren om op hun instrument te studeren.
- Naast het maken van demo's voor geluid is het mogelijk om in samenwerking met de afdeling video een videoclip te maken. Het ICO beschikt over 2 videomontagelijnen voor VHS.
- Sommige groepen vinden hun demo's zo goed, dat de masterband wordt gekopieerd op cassette of plaat. Dit dupliceren kan via het ICO bij een firma in Rotterdam worden gerealiseerd.
- De cursisten kunnen gebruik maken van de muziekbibliotheek en de videotheek die in het ICO aanwezig is.
- Groepen die zich buiten de school presenteren kunnen popapparatuur huren.

SAMENWERKING

Relatie kunstzinnige vorming naar amateuristische kunst

Binnen de afdeling muziek van het ICO is er naar de amateuristische kunst toe in bepaalde werkvelden een goede samenwerking ontwikkeld.

- Harmonie en fanfare: leden van 23 korpsen worden door ICO-docenten opgeleid.
- Koorscholing: voor bestaande koren is een cursus koorscholing ontwikkeld, die ter plekke, op de plaats waar het koor repeteert, wordt gegeven.
- Richting popmuziek.

Het ICO heeft in de afgelopen jaren met de popcollectieven in het werkgebied goede contacten opgebouwd.

Als resultaten:

- Een maandelijks overleg over samenwerking op het gebied van cursussen, oefenruimten, demo's, groepenpresentaties etc.
- Alle aangesloten groepen van het popcollectief Assen hebben demo-opnamen gemaakt in onze studio.
- Alle prijswinnaars van de grote prijs van Drenthe 'Krantepapier' hebben opnames gemaakt in onze studio.
- Enkele groepen hebben daarnaast een videoclip gemaakt.
- Het project 'Kroegentocht'. Elke maand vindt er in één van de café's in Assen een sessie plaats, die in 3 à 4 avonden wordt voorbereid onder leiding van onze popdocent en ondersteund in organisatie door leden van het popcollectief. Sommige sessiegroepen werken ook mee aan andere manifestaties.
- Een nieuw project. Groepen kunnen bij het ICO terecht voor een project, waarin de volgende facetten aan de orde komen:
 - eigen bio (schrijven, lay-out, drukken);
 - eigen foto (stilering, ontwerp, zelf maken);
 - eigen affiche (ontwerp, stilering, zelf zeefdrukken);
 - eigen demo (opgenomen in de studio).

Ook met het sociaal-cultureel werk bestaan samenwerkingsverbanden. Op die plaatsen waar instrumentarium aanwezig is kunnen popgroepen begeleid worden. Zowel in cursus- als workshopverband wordt hiervan gebruik gemaakt.

Enkele voorbeelden:

- Een wijkorkest. Deze 10-mans formatie is vanuit een 0-situatie gestart en speelde 2 jaar later 70 nummers uit het poprepertoire van 1960 tot nu.
- Een wijkkoor. In de leeftijd tot 40 jaar bestaat er behoefte aan koren die lichte muziek of poprepertoire zingen, onder goede begeleiding in de wijk zelf.
- Een workshop RAP. Onder begeleiding van de popdocent en met behulp van een drumcomputer, sequenzer en eenvoudige opname-apparatuur kunnen jongeren in een kort tijdsbestek rappen.
- In samenwerking met een popcollectief en een buurthuis: een cursus theorie van de popmuziek, waar een aantal ervaren

- muzikanten de theorie van deze muziek aangereikt krijgen.
- Workshops en cursusgroepen popmuziek presenteren zich op de podia van het sociaal-cultureel werk.

Contacten met lokale en regionale muziekhandelaren zijn voor een afdeling lichte muziek onontbeerlijk. Goede service en voorlichting is erg belangrijk. Vooral onmiddellijke vervanging van apparatuur bij defecten is noodzakelijk, wil de continuïteit van de cursussen gewaarborgd blijven. Ook adviezen op gebied van nieuwe apparatuur, huur en leasing zijn voor ons instituut belangrijk.

UITSTRALINGSEFFECT

Doordat er veel nieuwe activiteiten plaatsvinden, straalt een afdeling lichte muziek veel dynamiek en energie uit in een instituut. Er komt een heel ander publiek binnen in de school. Dat heeft invloed op alle andere activiteiten.

'Klassieke'-muziekdocenten zien alle drukte en enthousiasme met gemengde gevoelens aan en vragen zich af of er wel iets 'geleerd' wordt. Totdat men ontdekt dat de theorie van de lichte muziek erg lastig is, leerlingen veel improviseren en hun creativiteit kwijt kunnen in eigen composities, arrangementen, optredens en presentaties. Deze docenten krijgen te maken met 'een omgekeerde situatie'. De cursisten wachten niet tot de docent met lesstof komt, maar vragen de docent of het akkoordenschema van het nieuwe nummer van Eric Clapton wel klopt. Inspelen op de cursist z'n vragen, klantvriendelijk denken.

Bij de docenten lichte muziek ontstaat een pionierssfeer omdat er in korte tijd aan veel activiteiten en nieuwe ontwikkelingen gewerkt moet worden.

Alle docenten gaan meer en meer gebruik maken van materiaal dat ontwikkeld en uitgedacht is door docenten lichte muziek. De 'klassieke' docent werkt vaak vanuit het notenschrift en reproductie. De docent lichte muziek gebruikt naast het notenschrift ook veel auditieve aspecten. In de popmuziek, volksmuziek en jazzmuziek wordt veel muziek uit het hoofd gespeeld, uitgezocht vanaf de plaat, geïmproviseerd. Deze werkvormen kunnen voor elke docent muziek een aanvulling zijn.

Eenmaal aangeschaft instrumentarium voor popmuziek wordt intensief gebruikt bij de Big Band, volksmuziekgroepen, jazzgroepen, zanggroepen, computer- en midi-cursussen, presentaties en opnamen.

Naast deze mogelijkheden heeft het ICO een aantal integratiemogelijkheden, waardoor het uitstralingseffect zich ook uitstrekt naar de overige afdelingen:

- Een cursus pop/video. Naast de muziek wordt ook aandacht besteed aan het maken van een eigen videoclip of film.

- Een videoclip van de cursistengroep 'Behind Pink Doors' kreeg een eerste prijs op het filmfestival in Groningen.
- Een cursus pop/drama. Hoe presenteer je je op een podium en ben je je bewust van je uitstraling, naast de muziek die je maakt.
 - Workshop RAP. Een integratie van muziek, taal en vooral ritme.
 - Schakelcursus. Een korte cursus waarin werkloze jongeren werken met popmuziek, fotografie, video en beeldende activiteiten.
 - Workshop popmuziek voor gedetineerden en bewaarders in het Huis van Bewaring te Assen. In de meest letterlijke zin: 'Jailhouse Rock'.
 - Een workshop van een popdichtersgroep waar muziek, taal en drama elkaar ontmoeten.
 - Het uitvoeren in samenwerking met het popcollectief Zuidlaren van het Rocktheaterstuk Berend Bodje. (Muziek, drama, dans, decors en video).
 - Balletuitvoeringen van ons instituut worden begeleid waar mogelijk door live muziek.
 - De Stichting Cultuur Overdag maakt gebruik van de cursussen en workshops voor popmuziek.
 - Basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs doen mee aan kortlopende projecten over popmuziek. Kinderen uit deze scholen kunnen dan in kort tijdsbestek werken met pop-instrumentarium onder leiding van onze popdocent.

MARKETING

Het opzetten van cursussen popmuziek of - breder - een afdeling lichte muziek gaat niet vanzelf. Op alle niveau's moet men overtuigd worden met argumenten om een en ander te verwezenlijken. Subsidiënten, bestuur, directie en docenten moeten ieder op hun specifieke wijze benaderd worden om overtuigd te worden dat de nieuwe baby levensvatbaar is. Een goede beleidsnotitie is erg belangrijk, evenals constructieve overlegsituaties met alle betrokkenen. De cursussen moeten afgestemd zijn op de vraag van de cursisten, groepen of popcollectieven. Heeft men de deskundigheid niet in huis (bijvoorbeeld cursus P.A.-gebruik of geluidstechniek) dan moet er in samenwerking met popcollectieven gezocht worden naar mogelijkheden om dit door derden te laten invullen. Een aparte folder voor de cursussen en de studio werkt goed evenals eigen affiches. Goede publiciteit in de bladen die popmuzikanten bereiken is belangrijk.

VOORWAARDEN

Bij het ontwikkelen van een afdeling lichte muziek is bij alle betrokkenen een bepaalde denkwijze noodzakelijk.

Niet: Klassieke muziek is goede (waardevolle) muziek en popmuziek is slechte (waardeloze) muziek.

Wel: Muziek uit zich op verschillende manieren, in verschillende stijlen en met verschillend instrumentarium.

Er bestaat slechts goed gemaakte en goed uitgevoerde muziek tegenover slecht gemaakte en slecht uitgevoerde muziek.

In deze tijd van bezuinigingen zijn de meeste scholen en instituten voor kunstzinnige vorming allang blij hun uren-aantal in stand te houden. Uren voor lichte muziek moeten dus in vele gevallen bevochten worden. Grote instituten hebben een voordeel boven kleinere, omdat in een docentenbestand van 80 er altijd natuurlijk (uren-)verloop is. Uren die (bij goed beleid) ingevuld kunnen worden door een docent lichte muziek.

Na de vier jaar, waarin de salariskosten door middel van het extra arbeidsplaatsenplan ISP werden betaald, kon door middel van terugloop in de pianosector de popdocent 13 uur krijgen. Bij elke muzikdocent die vertrekt moet men in de sollicitatiecommissie voor een nieuwe docent zich afvragen of hij/zij bevoegdheden en affiniteit met de lichte muziek heeft.

Het is belangrijk om zo snel mogelijk een leerplan te ontwerpen voor alle nieuwe cursussen om de kwaliteit te bewaken en de discussie over de inhoud gaande te houden. Popmuziek op muziekscholen moet in hoge mate te maken hebben met scholing, hoewel zich soms situaties kunnen voordoen dat vormingselementen een rol spelen. (bijvoorbeeld in het sociaal-cultureel werk, schakelcursussen etc.)

Een afdeling lichte muziek kost aan materiaal en beheer veel geld. Alle mogelijke fondsen moeten aangewend worden om goed te kunnen werken.

- Extra subsidie van gemeenten en provincie, stimuleringsgelden van de overheid (ISP of EGG), Anjerfonds etc.

Bij de jaarlijkse investeringen in materiaal en apparatuur zal een deel vrijgemaakt moeten worden voor de lichte muziek.

Tenslotte is het belangrijk om medewerkers in te zetten voor het beheer van de popruimten, de verhuur, het repareren van kabels etc., de opbouw van een bibliotheek/ videotheek.

Een goede organisatie is voor de kwaliteit en continuïteit van de cursussen onontbeerlijk. Voor deze taken zijn mensen nodig die affiniteit met lichte muziek hebben.

TENSLOTTE

Voor een muziekschool of instituut voor kunstzinnige vorming is het mijn inziens zeer de moeite waard om een afdeling lichte muziek te ontwikkelen. Contacten met organisaties op dit gebied alsmede een goede verkenning door middel van enquêtes, marktonderzoeken, van de vraag bij cursisten acht ik van groot belang. Ontwikkelingen gaan zeer snel als u zich realiseert dat meer dan 50% van alle muziekinstrumenten die in Nederland verkocht worden elektronische muziekinstrumenten zijn. De instituten zullen hierop moeten inspringen om een volwaardig muziekpakket aan te bieden en aan de vragen van cursisten te voldoen.

DISCUSSIE

Die uitstraling kan ook negatief zijn, loopt de klassieke afdeling nu leeg?

Dat valt natuurlijk wel mee. Er is wel overloop van leerlingen na een paar jaar. Het is niet ten koste van de zgn. 'klassieke' docenten geweest. Alleen via natuurlijk verloop is er een verschuiving geweest. Toetsdocenten geven beide richtingen. De uitstraling is positief omdat de school levendig is en er kunnen meer cursisten terecht.

Is de vermelding dat het bij 50% van de aanschafinstrumenten om lichte muziekinstrumenten gaat, niet wat geflatteerd omdat de slijtagefactor en de snelle vernieuwing van apparatuur hier een rol spelen?

Ja misschien wel, maar 't is toch veel. Laten we ons hoofd niet in 't zand steken. Hoeveel middelbare scholieren weten al niet veel meer van muziek en computers dan wijzelf?

Als er bij het ICO op 36 locaties wordt lesgegeven; hoe wordt dat met de apparatuur geregeld. Een probleem van elke streekmuziekschool.

Het ICO geeft géén 36 backlines! We hebben in de hoofdvesting twee popruimtes. Daar waar popcollectieven de voorzieningen zelf hebben kunnen we gaan begeleiden. Het ICO heeft geprobeerd om bij de Raad voor de Kunst subsidie aan te vragen voor een popbus, waarmee het instrumentarium naar elke gewenste locatie gebracht kan worden. Dat is helaas niet gehonoreerd. In Groningen bestaat die voorziening wel.

Zijn er cijfers bekend over het verloop van de éne naar de andere afdeling?

In Assen is dat niet 't geval. Dat komt omdat er op veel plaatsen AMV (71 groepen = ruim 100 leerlingen) gegeven wordt, waardoor de instroom van nieuwe instrumentalisten verzekerd is. Ze kiezen niet meteen voor lichte muziek. Met negen jaar kiest een kind nog niet specifiek voor lichte

muziek, dat komt pas bij ongeveer het 12e jaar.

Daar waar terugloop in uren ontstaat, is dat voor een deel terug te voeren op wijziging van beleid, maar voor een ander deel natuurlijk opgedrongen door meer groepslessen.

In beide gevallen treft het de docent in de portemonnee. Opvangen door meer leerlingen binnen te halen kan alleen als die er zijn.

Maar voorop staat toch dat de muziekschool de taak heeft muziekonderwijs te geven. Daarvan afgeleid is de werkgelegenheid. Als die taakopvatting verandert, dan verandert daarmee automatisch de werkgelegenheid. De rechtspositie zorgt ervoor dat dat niet van 't ene moment op 't andere grote gevolgen kan hebben, maar dat er afgebouwd zal worden is evident. De directie van een school heeft de taak hier zorgvuldig mee om te gaan.

Cursisten die klassieke les hebben, maar eigenlijk lichte muziek ambiëren te spelen, verdwijnen op den duur toch. Dat is dus geen verlies. Daarentegen des te beter als je op dat moment ook een docent lichte muziek te bieden hebt.

Men is het daarmee eens.

Hoe denkt u over de schijnbare tegenstelling tussen vorming en scholing? Het eerste is het SCW, het tweede in de muziekschool? Is dat zo?

Vorming/SCW, dat zijn alle activiteiten die voorbereiden op de instrumentale/vocale opleiding. Zodra de keuze gemaakt is, heb je scholing nodig. Het gaat natuurlijk om accenten. Als scholing in het SCW ontstaat, dan is het wat anders. Dat is dan het gevolg van het feit dat de muziekschool het af laat weten.

Uit de zaal komen de volgende twee formuleringen:

- *Scholing kan je definiëren als er een gebonden leerprogramma waarbij de vorderingen ook getoond moeten worden.*
- *Vorming, is een nietgebonden opleiding, zonder toetsing, maar dat wil niet zeggen dat daar niets geleerd wordt.*

-
-
L E Z I N G 3
-
-

"Popcollectieven, jongerencentra en poponderwijs, de relatie met de muziekschool." Presentatie door:
RONALD V.D. ENDE, popconsulent Brabant
PETER VAN DORST, popmusicus - docent
PETER JEUKEN, coördinator Jongeren Centrum Para te Breda

Dames en heren,

Aan mij is gevraagd om in dit ochtendprogramma een inleiding te houden over de popmuziekonderwijs-praktijk in Brabant. Met daarbij het accent op 'opstart-situaties', dus projecten die recentelijk van start zijn gegaan.

Dat het LOKV daarvoor bij mijn organisatie aanklopte is niet zo verwonderlijk: Stichting Brabant Pop is de provinciale overkoepeling van de Brabantse popcollectieven en het zijn in Brabant vooral die popcollectieven geweest die aan het begin van de 80-er jaren een aanbod op het gebied van popmuziek- onderwijs ontwikkelde. Ik kom hier zo dadelijk nog op terug.

Want het zal u inmiddels opgevallen zijn dat ik hier niet alleen zit: naast mij zitten respectievelijk Peter en Peter. De één is amateurpopmuzikant, ex-popworkshopcursist en tevens coördinator van een jongerencentrum waar popworkshops gegeven worden.

De ander is profmuzikant, gitaar- en popworkshopdocent aan verschillende muziekscholen, auteur van het door de Stichting Popmuziek Nederland uitgebrachte boekje 'sologitaar... kon ik het maar' en bovenal een van de grote pioniers in Zuid-Nederland op het gebied van popworkshops.

Alle drie hebben wij in de voorbereidingsgroep van deze dag geparticipeerd en juist daardoor dachten wij er goed aan te doen om dit gedeelte in een wat andere vorm te presenteren. Het wordt dus geen lezing maar... hoe kan het ook anders met die pop-jongens, een interview. Een interview waarbinnen twee popworkshops centraal staan.

Op grond van een aantal vragen zullen deze workshops nader doorgelicht worden. We hopen met deze wat afwijkende presentatievorm niet alleen het geheel wat levendiger te maken, maar ook om u op deze wijze meer inzicht te geven in wat er volgens de 'praktijkmensen' bij de opstart zoal komt kijken én hoe bepalend de opstelling en aanpak van de muziekschool kan zijn bij het uiteindelijke resultaat.

Tot slot van deze inleiding nog even iets over popcollectieven en over het popmuziekonderwijs zoals dit in Brabant door de popcollectieven georganiseerd wordt. Waarbij ik natuurlijk ook graag wat informatie wil geven over wat wij als provinciaal popsteunpunt hierbij trachten te doen. U vindt deze informatie overigens ook in de reader.

ALLEREERST WAT IS EEN POPCOLLECTIEF?

Als u er de dikke Van Dale bij haalt dan zult u zien dat het woord 'popcollectief' daar nog niet in staat. Gelukkig maar, want ik denk dat Van Dale met een uiterst algemene en dus vage omschrijving van het fenomeen zou moeten komen. Want geen één popcollectief is hetzelfde.

In het ene uiterste is het een praatclub die af en toe een activiteit organiseert.

In het andere uiterste is het een professionele organisatie die oefenruimten en een demo-studio beheert, die een poponderwijs-aanbod verzorgt, die een hoogwaardige dienstverlening aanbiedt en ook vaak nog een poppodium runt.

Ondanks hun grote verschillen hebben ze wel een aantal zaken gemeenschappelijk. Ze houden zich allemaal bezig met het organiseren van voorwaarden scheppende activiteiten ten aanzien van de popmuziekbeoefening.

Dus zorgen dat bands: kunnen repeteren, kunnen leren en vooral ook optreden

Ieder popcollectief organiseert één of meerdere van deze activiteiten.

Met uitzondering van de popcollectieven in een aantal grote steden zijn het meestal vrijwilligersorganisaties bestaande uit popmuzikanten of mensen die daar iets mee te maken hebben of gehad hebben. Daarin schuilt hun grote kracht (ze weten waar ze over praten), maar tegelijkertijd ook hun beperking; het zijn vrijwilligersorganisatie en dat zegt iets over de omvang van hun mogelijkheden én over de continuïteit.

De meeste van de collectieven hebben prima contacten met een groot gedeelte van de popmuzikanten in hun werkgebied.

De activiteiten die ze organiseren sluiten dan ook nauw aan bij de behoefte onder die muzikanten.

Popmuziekonderwijs is zo'n activiteit.

Tot voor kort kon men nergens popmuzieklessen nemen. De aspirant popmuzikant was aangewezen op iemand die de eerste beginselen al wat onder de knie had. Popmuziekonderwijs was in die zin te vergelijken met het oude ambachtsgilde: de kneepjes van het vak kon je alleen maar leren door met de 'meester' te spelen. Bij gebrek aan zo'n leraar wordt popmuziek ook zelf aangeleerd; bijvoorbeeld door het meespelen met platen. In de praktijk blijkt dit laatste maar een poosje leuk. Zeker als men in een popband wil spelen, want dan moet je gewoon een aantal dingen kunnen.

Onder aanvoering van hun landelijke organisatie De Stichting Popmuziek Nederland waren het dan ook de popcollectieven en ook veel jongerencentra die op dit gat in de markt inspeelden. Het bij het LOKV uitgegeven inventarisatieverslag 'Van blues in C tot wereldtournee' geeft hier een goed en gedetailleerd overzicht van. Het verslag maakt niet alleen duidelijk dat er erg veel (vaak jonge) mensen erg enthousiast bezig zijn met het leren spelen van popmuziek. Het maakt ook duidelijk dat er ondanks het enthousiasme nogal wat knelpunten zijn. Veel van die knelpunten hebben te maken met het feit dat de betreffende organisaties onvoldoende toegerust zijn om een dergelijk aanbod te continueren. Vandaar dat de meeste popcollectieven er van meet af aan naar gestreefd hebben om het poponderwijs bij de muziekschool onder te brengen. Vaak staan de gemeenten die hen subsidiëren, achter dit streven en ook wij als provinciaal popsteunpunt ondersteunen dit. Want de muziekscholen zijn de organisaties bij uitstek om een dergelijk aanbod te continueren én om het verder uit te bouwen.

Vanuit de optiek van een muziekschool zijn er volgens mij ook veel voordelen om met zo'n collectief in zee te gaan. Als ik kijk naar de situatie in Brabant dan hebben de meeste collectieven een aanbod dat zonder al te veel problemen overgenomen kan worden of in ieder geval ondersteund kan worden (bevoegde docenten, ongeveer gelijke tarieven, een back-line, redelijk tot prima geschikte lesruimten en vooral veel deelnemers). Bovendien hebben ze vaak goede contacten met de Gemeenten en dat wil in de meeste gevallen nog wel eens betekenen dat ze ook wat extra middelen meenemen. Mocht dit laatste niet zo zijn dan wil de fanfare-constructie in veel gevallen ook nog wel eens interessant zijn. Een popcollectief is immers als een moderne variant op de ha/fa/bra te zien en daar zijn vaak extra gunstige subsidieregelingen voor.

Het belangrijkste argument om te bezien of een samenwerking met een popcollectief of jongerencentrum zinvol is, heeft met de popmuziek zelf te maken. Popmuziek is namelijk een eigen en zeker ook eigenzinnige discipline 'an sich'. Met een eigen cultuur, eigen methodieken en alles wat daarbij hoort.

Vaak wordt dat te weinig onderkent: niet zelden kom ik popworkshops tegen waarin een klassiek geschoolde of meer op de lichte muziek georiënteerde docent popsongs laat naspelen. En hoewel dat tot heel aardige en in onderwijskundige zin ook tot verantwoorde resultaten kan leiden, vind ik het toch vaak een verarming. In mij oren klinkt dat net zoals Waldos de los Rios met zijn verpopulariseerde Mozart-vertolkingen wellicht in uw oren klinkt. Het lijkt er wel wat op, maar daar blijft het dan ook bij.

Met popmuziekonderwijs bedoelen wij dan ook het onder begeleiding leren spelen in een band met als doel de 'eigen'

muziek op het podium voor een publiek te brengen. Die link met het popcircuit, daar gaat het ons om.

Als provinciale organisatie proberen wij dit poponderwijs te stimuleren. In de reader kunt u een algemeen overzicht hiervan vinden.

Eén activiteit wil ik nog even extra toelichten: namelijk het bandcoachproject: een jaarlijks terugkomende activiteit waarbinnen reeds draaiende bands tegen een geringe vergoeding een aantal dagdelen gecoached kunnen worden door één of meer deskundige begeleiders. Dit bandcoachproject onderstreept nogmaals het eigen karakter van de popsector. Deze 'leerlingen' weten namelijk vrij nauwkeurig wat ze willen leren. Ze komen niet met vragen als: Leer ons gitaar spelen of leer ons samenspelen. Nee, ze hebben vragen over het arrangeren, wijze van repeteren en presenteren, over hoe hun sound het meest behouden blijft tijdens studio-opnames enz. enz. Vragen die onmiddellijk samenhangen met de optreedpraktijk van een band. Docenten met onvoldoende bagage gaan bij dit type onderwijs volledig onderuit. Vandaar dat wij met afgestudeerde popdocenten werken. En naar tevredenheid... de bands die meegegaan hebben zijn allemaal enthousiast én je hoort en ziet de resultaten ook duidelijk.

Ik hoop u met dit alles duidelijk te hebben gemaakt dat u zich goed dient te oriënteren alvorens te beginnen. Het hierna volgende vraaggesprek onderstreept dit hopelijk nogmaals.

Goed.... Peter en Peter van harte welkom.

Peter jij bent, als deelnemer en later als coördinator van een jongerencentrum waar de workshops gehouden worden, van begin af aan bij de popworkshops betrokken geweest. Kun je mij uitleggen hoe die behoefte aan dergelijke workshops boven tafel kwam: wie waren het die aan zo'n activiteit behoefte hadden en hoe is men er (organisatorisch) mee aan de slag gegaan?

In mijn woonplaats waren in die tijd (begin 80-er jaren) nogal wat popmuzikanten. Er werd veel gespeeld en veel geëxperimenteerd, onder andere in het o.j.c. Doordat men elkaar daar regelmatig ontmoette ontstonden 'zelforganisaties': roadie-collectief en een popcollectief. Binnen die organisaties zaten ook popmuzikanten die een opleiding aan het conservatorium volgden, dus het lag voor de hand dat één van hun activiteiten het organiseren van popworkshops werd. Temeer daar er toen ook een duidelijke vraag vanuit de muzikanten naar deze activiteit kwam.

In het begin was de organisatie heel simpel: er werd een inschrijffavond op het o.j.c. gehouden met minimale publiciteit. Toch kwamen er veel muzikanten uit de scene op af. Die kregen een kortlopende workshop (8 bijeenkomsten) plus uitvoering aangeboden. Begeleiding bestond uit twee docenten. Vaak moest men eigen spullen meenemen. Maar het enthousiasme

was erg groot en de prijs laag. Na dit eerste succes is het collectief naar de gemeente gegaan voor ondersteuning. Die haalde er de muziekschool bij. De muziekschool stond afwijzend tegenover ons initiatief; kon het wegens geluids-overlast sowieso niet in huis halen en was erg sceptisch over de 'kwaliteit'. Er moest eerst maar eens een leerplan komen, bovendien was twee docenten op één workshopgroep voor de muziekschool financieel een onbetaalbare zaak. Het collectief heeft toen wel subsidie van de Gemeente gekregen... maar dat mocht niet aan salarissen van de docenten besteed worden... en dat hebben ze toen toch gewoon gedaan.

Peter, als docent ben jij in een andere plaats ook van begin af aan betrokken geweest bij een vergelijkbare startsituatie, hoe was de start daar?

De start daar lag heel anders. De muziekschool, met name de directrice, vond dat er gewoon een popworkshopdocent op de muziekschool aanwezig moest zijn. Ik werd dus aangenomen met de opdracht: "ga maar eens kijken wat er van de grond kan komen". De directrice zorgde er ook voor dat er een groot interview in de krant kwam. Daar kwamen niet alleen leerlingen op af, maar ook andere organisaties, die mij als workshopbegeleider wilden hebben. In die tijd functioneerde er daar nog geen popcollectief en was het de KWJ die popworkshops als toegangsactiviteit voor hun andere activiteiten wilden gaan organiseren. Maar dan wel in hun ruimte.

De muziekschool had daar geen bezwaar tegen... integendeel toen de workshops daar bijvoorbeeld wegens geluidsoverlast niet meer door konden gaan, heeft de muziekschool de KWJ ondersteund in het verkrijgen van een andere ruimte voor de workshops... ze zitten nu in een studio.

Organisatorisch was de start verder ongeveer hetzelfde met uitzondering van de back-line, die was daar dus wel (via de gemeente). Verder kwamen er dus niet alleen muzikanten op af, er zaten ook veel jongeren bij die zich, zeg maar, kwamen oriënteren.

Goed, twee verschillende initiatieven dus die buiten het aanbod van de muziekschool om ontstaan zijn; één vanuit de popmuzikanten zelf en één vanuit een jongerenorganisatie.

Dat laatste initiatief lijkt mij bijvoorbeeld problemen geven omdat er popmuzikanten op af kwamen, maar ook mensen die nog nooit een instrument in hun handen hadden gehad. Het lijkt me niet ondenkbaar dat ze verschillende gemotiveerd zijn.

Hoe loste je bijvoorbeeld het niveauprobleem op?

Volgens mij wordt daar vaak te moeilijk over gedacht. Je kan er naar streven om in een workshopgroep deelnemers van eenzelfde niveau te krijgen, maar dat lukt haast nooit. Ik zelf probeer daarom veel meer om vanuit een integratie-aanpak te werken... dus om ervoor te zorgen dat iedereen binnen zijn of haar mogelijkheden voldoende aanbod komt. En dat kan goed binnen de popmuziek. Bovendien is mijn ervaring dat het veel meer een organisatorisch probleem is om groepen samen te

stellen. De tijden waarop de docent en de deelnemers kunnen is vaak meer bepalend dan het niveau. Want het is een gegeven dat de meeste popworkshopdocenten zelf als muzikant actief zijn, ze zijn dus maar op bepaalde tijden beschikbaar en dat geldt ook voor de deelnemers, die zijn ook aan bepaalde tijden gebonden.

Wat de motivatie van de workshopppers betreft heb je globaal drie soorten. Je hebt de '(beetje)' muzikanten die al in een bandje spelen. Zo'n deelnemer is vaak gemotiveerd en weet ook wat hij of zij leren wil. Dit type deelnemer blijft meestal nooit zo lang. Als ze geleerd hebben wat ze wilden weten, gaan ze gewoon weer verder met hun band. En dat is prima, sommige muziekscholen raken daar in paniek van, maar ik zeg dan altijd: zo hoort het en als ze weer wat leren willen, dan komen ze vanzelf weer terug.

Je hebt ook de deelnemers die nog nooit in een band gespeeld hebben. Vaak spelen ze al wel (thuis) een poosje op een instrument. Meestal haken ze óf snel af (liever thuis met platen) of ze blijven voor een langere periode deelnemen. Dit type deelnemer wordt in het laatste geval echt erg enthousiast. Gaat vroeg of laat ook in een band spelen en dan krijg je hetzelfde als bij het eerste type deelnemer. Tot slot heb je nog de leerling van de muziekschool. Die komt uit een situatie waarin je al instrumentaal les hebt gehad. In tegenstelling tot de voorgaande deelnemers komt er minder vanuit hen zelf (eigen nummers, experimenteren). Ze zijn meer gewend om dingen voorgeschoteld te krijgen. Wat ik echter veel moeilijker vind, is dat je bij deze deelnemers erg afhankelijk bent van de docent die ze hiervoor gehad hebben.

Goed, je begint met zo'n initiatief; in beide gevallen was er in het begin een grote respons. Maar blijft dit zo? Is de interesse voor dergelijke kort-lopende activiteiten op een gegeven ogenblik niet verzadigd? En als dit zo is wat hebben jullie gedaan om die respons te houden?

Ik heb al gezegd dat ik zo'n verloop eigenlijk heel natuurlijk vind voor popworkshops, want het doel is om mensen voldoende bagage te geven om hun muziek in hun band op de bühne te kunnen brengen. Kijk, het belangrijkste is de uitvoering: het werken naar een optreden voor publiek. Verder is er na de eerste workshops ook gewerkt aan parallel-activiteiten (een cursus theorie) en wat ook als zeer positief ervaren werd waren gast-docenten. Ook het opzetten van een uitwisseling van workshoppresentaties kan heel stimulerend werken, want het optreden daar gaat het toch om.

Aan het einde van mijn inleiding heb ik zojuist gesteld dat de workshops uiteindelijk bij de muziekschool terecht horen te komen. Dat is ook in jullie geval zo geweest: Hoe ging dat en waaruit bestaat de huidige samenwerking?

Zoals gezegd waren die eerste contacten zeker niet positief, er waren een hoop vooroordelen. Het collectief was echter

gewoon doorgegaan en had, zoals gezegd, de docenten volgens de muziekschoolnormen uitbetaald. De zaak was dus organisatorisch vrij gemakkelijk over te dragen. Maar er is eerst heel wat gepraat omdat beiden angst hadden met betrekking tot de kwaliteit. Zo vond de muziekschool het erg belangrijk dat er een leerplan kwam. Terwijl het collectief het erg belangrijk vond dat de wensen van de leerlingen centraal bleven staan. Bovendien moest het geheel betaalbaar blijven voor de deelnemers (het collectief kon in verhouding vrij goedkoop werken omdat er geen overheadkosten werden gemaakt).

Feitelijk is het inmiddels zo dat het collectief de zaken overgedragen heeft aan de muziekschool en aan het jongeren-centrum. Wij (het o.j.c.) verzorgen de ruimte, de apparatuur en de publiciteit. De muziekschool zorgt voor de docenten en voor de inschrijvingen e.d.

In feite is het in het andere voorbeeld hetzelfde gebleven omdat de muziekschool al van het begin af aan bij de workshops betrokken was. De KWJ huurt mij gewoon voor een x-maal uren per jaar in (ook al zijn het nog steeds kortlopende workshops) en dat loopt prima. De KWJ zorgt verder helemaal voor de rest. Die constructie wordt ook met het inmiddels functionerende popcollectief gehanteerd, zij het dan dat die voorlopig nog gebruik maken van de accommodatie van de muziekschool omdat zij geen eigen ruimte hebben. Er is ook een duidelijke doorstroming: in sommige gevallen komen leerlingen van de muziekschool naar de workshops van de KWJ of het popcollectief. In andere gevallen gaat het precies andersom en neemt men individueel of als groep les op de muziekschool, omdat ze er langer (dus meer dan 8 à 10 keer) mee aan de slag willen.

Peter, waar ik wel benieuwd naar ben, is de vraag of er veranderingen merkbaar zijn nu die samenwerking met de muziekschool een feit is?

Toch wel... het karakter is veranderd. Er is een andere docent bij gekomen die meer uit de muziekschoolpraktijk komt. Er komen eigenlijk vooral ook leerlingen die op de muziekschool les hebben. De meeste popmuzikanten komen niet of niet meer. Het is qua sfeer formeler geworden... theorie vooraf en zo. Mensen zijn ook meer gefixeerd op hun eigen instrument in plaats van het samenspelen. Bovendien is het een stuk duurder geworden: gefaseerd over drie jaar is de deelnemersprijs drie keer zo hoog geworden. Maar er is klaarblijkelijk nog wel belangstelling voor want er zijn nog steeds voldoende aanmeldingen.

Tot slot, stel je voor dat je als directeur van een muziekschool met popmuziekonderwijs zou willen beginnen. Hoe zouden jullie op grond van jullie ervaring zoiets aanpakken?

Ik denk dat je er vanuit moet gaan dat je er met een workshopje alleen niet bent... Het moet een afdeling Pop of afdeling Lichte Muziek worden. Dat is ook iets waar ik steeds

tegen aan loop: een gebrek aan docenten die met de instrumentlessen aansluiten of op z'n minst feeling hebben met wat er in de popworkshops gebeurt. Popmuziek heeft z'n eigen aanpak en z'n eigen methodieken; daar moet je je als muziekschool heel sterk van bewust zijn. En als ik als directeur die praktisch know-how niet zou hebben, dan zou ik er voor zorgen dat ik iemand in dienst zou kunnen nemen die die know-how wel is huis heeft. Contact leggen of samenwerken met een popcollectief en/of jongerencentrum is daarbij aan te bevelen.

DISCUSSIE

(reactie uit Breda op inleiders)

Het karakter van de popmuziekcursus in Breda veranderde. En het is duurder geworden. Dat is niet erg. Er is ook een natuurlijk verloop van animo in de jongerencentra. Voor de muziekschool geldt dat je een goede docent aan moet trekken en dat je de opzet van de pop-activiteiten aan deze docent volledig moet toevertrouwen.

In de samenwerking zou er consensus moeten bestaan over de taakverdeling. Het jongerencentrum levert de organisatie. De docenten worden gedropt? Dat is iets te grof gesteld. Maar een voor de handliggende verdeling.

Waarom nu aparte popmuziekdocenten. We hebben toch docenten lichte muziek?

Je ziet dat er vaak verwarring bestaat over het verschil lichte muziek/popmuziek. Dat is niet per definitie hetzelfde. Onder lichte muziek valt meer jazz en improvisatie. Popmuziek heeft z'n eigen cultuur.

Collega's zouden daarover geïnformeerd moeten worden. Men kent de verschillen niet. Een goede voorlichting zou op z'n plaats zijn.

Popmuziek in huis kan als voorbeeld dienen hoe de muziekschool vernieuwend naar buiten treedt.

De voorwaarden voor het opzetten van een lichte muziek/popmuziek-afdeling is dus niet anders dan het opzetten van een andere nieuwe afdeling? Alleen je hebt er andere mensen bij nodig.

Popcollectieven, hebben die een lagere drempel?

Vermoedelijk wel. In Breda heeft de overdracht naar de muziekschool het gevolg gehad dat het contact met de oorspronkelijke voedingsbodem verloren ging. Het verloop in de leerlingen heeft met die verschuiving te maken.

Is dat jammer of een logische ontwikkeling?

Het is natuurlijk moeilijk na te gaan of dat verloop er niet geweest zou zijn als de cursus bij het popcollectief was gebleven. Die eerste groepen gaan nu op eigen kracht door. Ze spelen nog. Ze redden zich.

Er is nu een nieuwe lichterling, die de cursus aan de muziekschool volgt.

"Waarom en hoe van de opleiding popdocent" door JOHN FLOORE,
directeur Conservatorium Rotterdam.

Ik zal vanmiddag niet ingaan op het studieprogramma. Daarvoor kunt u het beste op bezoek komen. Maar ik wil er wel iets over zeggen.

Wij hebben die opleiding gezien als normale docentenopleiding, zoals je viool of klarinet studeert. Wij hebben dus ook gezegd: in principe zou het ook die volle tijd moeten duren. Alleen we zitten met een achterstand: er moest een inhaalmanoeuvre plaatsvinden en toen zijn er een aantal mensen uitgenodigd die eigenlijk hun sporen hadden verdiend. De gevestigde popmuzikanten, die speeltechnisch op een niveau waren wat je absoluut mag vergelijken met een docerend musicus. En die hebben we toen in een jaar klaargestoomd. Dat zijn er 20 geweest. Het hele programma wat we dus nu in het hoofd hebben, is om dat nu geleidelijk aan te gaan uitbreiden. De nieuwe lichter die dit jaar is binnengekomen, dat zijn de mensen waar we 2 of 3 jaar mee bezig zijn en vanzelfsprekend is het dan bedoeling om op termijn gewoon een normale opleiding te hebben. Die opleiding is mede met steun van Ministerie van WVC destijds van de grond gekomen. De enige voorwaarde was toen dat zij wilden dat het uiteindelijk een plek zou vinden op een conservatorium. Het lag voor de hand met allerlei nieuwe ontwikkelingen in Rotterdam dat we daar op in zouden springen. Die 20 mensen zijn intussen afgestudeerd en deze 20 mensen hebben nauwelijks nog emplooi. Dat is ook de reden dat ik mijn verhaal de titel heb meegegeven "Popmuziek in de muziekschool: appendix of aorta".

Onderwijs loopt achter op de maatschappelijke realiteit. Hier verder dan daar, maar nergens zo ver als in het kunst-
onderwijs.

In het kunstvakonderwijs kwam dat tot uiting door een decennia-lang taboe op de relatie kunstopleiding/kunstpraktijk, waar de huidige drama's in de beeldende kunst, het toneel, maar ook in de muziek sprekende bewijzen van leveren. De muziek komt er relatief nog gunstig af in de uitvoerende sector. Immers de meeste conservatoriumdocenten zijn uitvoerende musici die maar al te goed zelf weten wat de eisen zijn. Voor vele kunstdocenten geldt echter: 'Hier sta ik met mijn diploma, ik kan niet(s) anders'. - In de amateur-muziekpraktijk zien we het uit de pas lopen van vraag en aanbod

terug in het gegeven dat de grootste maatschappelijke en economische muzikale stroming sinds de schepping het minst in het muziek-onderwijs is vertegenwoordigd: popmuziek. Zelfs een vooruitstrevende muziekschool als die in Nijmegen, met waarschijnlijk de grootste afdeling lichte muziek/pop van alle muziekscholen in Nederland, zit ermee dat 60% van de aanmelders scholing op het gebied van lichte muziek/pop willen en dat desondanks de verhouding in gegeven lessen lichte muziek/pop ten opzichte van klassiek 40/60% is. Precies andersom dus. Hoe die verhouding elders ligt vraag ik mij maar niet af.

Toch hield de Stichting Popmuziek Nederland al in 1982 een enquête waaruit bleek dat een overgrote meerderheid van muziekschooldirecteuren de mening was toegedaan dat popmuziek binnen de muren van de muziekschool (een) plaats diende te vinden. Eén van de twee belangrijkste belemmeringen die zij daarvoor noemden, **het niet voor handen zijn van capabele en benoembare docenten**, is inmiddels uit de weg geruimd. Enerzijds door het groeiend aantal afgestudeerden aan onze pracht opleiding Docent Popmuziek in Rotterdam, anderzijds door het in verval geraken van de Rijkserkenningenregeling. Met andere woorden: de muziekscholen mogen nu benoemen wie zij willen en mochten zij capabele lieden willen benoemen, dan kunnen zij putten uit het bestand afgestudeerden uit Rotterdam. Er zijn 160 muziekscholen. Als die nu eens klein zouden beginnen en allemaal 3 popdocenten zouden aanstellen, dan moeten er op zijn allerm minst nog een stuk of 500 popdocenten worden opgeleid. Maar uit het feit dat onze 20 afgestudeerden van vorig jaar maar mondjesmaat aan de slag komen, kunnen we dan ook niets anders afleiden dan dat de tweede in de enquête genoemde belemmering blijkbaar een onoverkomelijke barrière vormt: **gebrek aan geld**. Zoals wij allen weten betekent gebrek aan geld in een situatie waar wel degelijk vrij veel geld omgaat: **gebrek aan prioriteit**. Dit lijkt in tegenspraak met enquête-resultaat nummer 1, dat muziekschooldirecteuren vinden dat popmuziek in de muziekschool thuishoort. Ik denk dat als de vraagstelling explicieter was geweest, het antwoordt dat ook had kunnen zijn. Namelijk dat popmuziek wel degelijk in de muziekschool thuishoort, maar niet in die van mij.

Hoe kan dat nou? Natuurlijk, in een tijd van bezuinigingen kost het al de grootste moeite het bestaande pakket in tact te houden en de gewaardeerde collega's aan het werk te houden.

En dan, weet u hoe lang de wachtlijsten zijn voor de blokfluitlessen? Nou dan. De marges zijn op het ogenblik werkelijk te smal om aan beleid toe te komen, zo kun je de filosofie van deze muziekschooldirecteuren samenvatten. Guus Smeets, inspecteur van de muziekscholen, zei al in 1985 dat als de muziekscholen popmuziek nu niet oppakken, zij de boot zouden missen. En zijn arm mag op het ogenblik dan wat minder

ver reiken, aan zijn inzicht valt door geen weldenkend mens te twifelen. Om zijn visie gestalte te geven heb je evenwel een type muziekschooldirecteur nodig die de opvatting is toegedaan dat juist in krappe tijden het voeren van een actief beleid een eerste vereiste is. Om er voor te zorgen dat de muziekschool niet dat rustieke archaïsme wordt, op het oog gerechtvaardigd door wachtlijsten en rechtsposities, maar waar verder eigenlijk niet veel te beleven is.

Vanuit het Rotterdams Conservatorium is er natuurlijk ook een belang om te streven naar een muziekschool waar popmuziek een plaats heeft die recht doet aan haar maatschappelijke importantie. De pragmatische instelling die er bij ons toe geleid heeft een opleiding Docent Popmuziek in huis te halen op het moment dat daar aantoonbaar behoefte aan bestond, nu bijna 2 jaar geleden, zullen wij in de toekomst niet verlaten. De behoefte groeit nog steeds, zo blijkt ons uit de stapels aanvragen voor stageplaatsen in jongerencentra, voor begeleiding van vrijwilligers en voor de begeleiding van begeleiders en vrijwilligers. Bij de SKVR in Rotterdam zijn óók wachtlijsten van 3 jaar, maar dan voor popmuziek. Als nu, ondanks al dit soort tastbare blijken van behoefte aan scholing op het gebied van popmuziek, onze afgestudeerden niet aan de bak komen, dan resten ons maar twee mogelijkheden. We heffen de opleiding Docent Popmuziek weer op, of we zetten zelf een popmuziekschool op. En hoezeer muziekscholen ook terugschrikken van popmuziek, voor ons is een popmuziekschool in huis in feite een bijzonder aantrekkelijke optie. Een gegarandeerde instroom, op amateurniveau, maar met enig geduld ook voor de vakopleidingen, plaatsingsmogelijkheden voor onze eigen afgestudeerden, stageplaatsen en last but not least, aantrekkelijke contacten en contracten met de muziekindustrie.

Vorige week hoorde ik op de radio een beoefenaar van het genre acid-house, niet te verwarren met hip-hop, rare-groove of go-go, die zijn collega-popmuzikanten waarschuwde: "Met dat 'ouderwetse gedoe' met elektrische gitaren, synthesizers en syndrums dreigen ze de boot te missen". Achterstand oplopen in een muziekstijl die het muziekschoolonderwijs nog niet eens gehaald heeft. De muziekscholen kunnen wat Rotterdam betreft nog mee. Ik geef u de suggestie: benoem eens een popdocent. Wees gerust, hij kent de kwintencirkel, maar nog geruststellender is wellicht dat hij zijn vak verstaat. Dan is er zicht op een muziekschool in het jaar 2000 waar de verschillende muziekstijlen evenredig vertegenwoordigd zijn.

DISCUSSIE

Wat is de doelstelling van de cursus popdocent, waarom is er gekozen voor popmusici, waarom wordt er niet aan de bestaande groep docenten bijscholing gegeven?

De eerste keuze is geweest voor die mensen die als popmuzikant werken en tevens met groepen werken.

Een langere opleiding die voorbereidt op het docentschap lichte muziek, waaronder popmuziek, is er nu en op termijn leveren die goede docenten af. Floore ziet nog niet zo snel dat een klassieke viooldocent zich laat omscholen. Het is een ander vak.

De keuze van het Rotterdams Conservatorium is er niet voor 'allerlei' mensen bij te scholen, maar kiest ervoor een zo goed mogelijke opleiding te geven en richt zich daarom ook (alleen) op cursisten die ervoor (popmuziek) geschikt zijn. Het heeft natuurlijk geen zin de muziekschool plotseling om te turnen in een school lichte muziek. Het kan kleinschalig beginnen. Het feit dat je een popmuziekdocent in huis hebt werkt vanzelf wel door.

Wij hebben geen advertentie gezien over deze opleiding.

Is er een lobby geweest om de afgestudeerden 'aan de man' te brengen?

Er is wel aandacht aan besteed door de SPN en in de pers zijn er veel woorden gewijd aan het afstuderen van deze groep. Dus het zou bekend kunnen zijn.

Hoe zie je dat initiatief van het conservatorium om zelf maar een muziekschool te beginnen?

Het conservatorium moet een broedplaats zijn. Er moeten contacten zijn met de kunsten en met de kunstzinnige vorming. Zo moet je ook in de gaten houden waar leerlingen naar toe gaan en waar vervolgcursussen bij nodig zijn.

Op zaterdag geeft het conservatorium een cursus voor getalenteerde jonge violisten, overigens geen concurrenten voor de muziekschool.

Zo kan je nog meer verzinnen.

Er zijn in Rotterdam nog een aantal privé-instellingen. bijv. het Hellendaal instituut/strijkers.

Het is denkbaar dat er een tweede stroom muziekonderwijs aan het conservatorium voor amateurs wordt georganiseerd.

En wat de popmuziek betreft kunnen we in relatie met het bedrijfsleven een popmuziekschool beginnen.

Wat voor lesbevoegdheid zit er nu aan deze opleiding?

Het kenmerk van de opleiding is dat de cursisten geselecteerd worden op hoge kwaliteit muzikantschap op het eigen hoofdvak-instrument. Daarnaast krijgen ze in de opleiding andere vakken erbij: de synthesizer, blaasinstrumenten, drumstel etc. Ze worden opgeleid tot all-rounders; een aantekening met welk hoofdvak deze opleiding is afgesloten zet de heer Floore er graag bij, als dat een aanstellingsprobleem oplost.

Er zijn veel vragen/aanmeldingen van stageplaatsen in jongerencentra bij het conservatorium. Kunt u daar iets meer over

vertellen?

Dat zijn de jongerencentra. Daar vraagt men om studenten, als begeleiders van popgroepen. Je kunt het vergelijken met de stage-activiteiten in de klassieke opleiding waar bijvoorbeeld vooral voor de stage-groepslessen-studenten in de muziekscholen bij de daar zittende docenten ervaring opdoen. Deze stages zijn een onderdeel van het leerplan. Over dat leerplan heb ik overigens bewust niets verteld. Er is natuurlijk wel een plan. Het is eigenlijk een model-docenten-plan en daaromheen wordt het leerplan opgebouwd.

Is dat leerplan in te zien?

Voor informatie en kennismaking met de popmuziekdocenten-opleiding kunt u altijd met Floore contact opnemen c.q. de opleiding bezoeken.

Er zijn twintig afgestudeerden die zich sufgesolliciteerd hebben. Hebt u ze op bezoek gehad. Hoe is dat afgelopen?
Niemand.

"Wie is benoembaar als popdocent" door GUUS SMEETS,
inspecteur Kunstzinnige Vorming.

Voordat ik u iets ga vertellen over degenen die benoembaar zijn als popdocent moet ik vooraf over een paar andere zaken spreken. Ik ga er gemakshalve van uit dat de kunstzinnige vorming in Nederland zo slim zal zijn om straks als de inspectie opgeheven zou worden - de inspectie is namelijk niet opgeheven, maar de rijkserkenningenregeling is ingetrokken - ervoor te zorgen dat er iets voor in de plaats komt. En het zal u bekend zijn dat de minister structurele gelden beschikbaar stelt voor een centraal bureau, een landelijke stichting als u wilt, voor de kwaliteitsbewaking. Als die er zou komen en die zou de plaats in kunnen nemen van de huidige rijksinspectie dan is er niets aan de hand. Dan kan die landelijke stichting ook een keurmerk uitgeven aan instituten. De instituten moeten er zelf maar weer voor zorgen, dat wil zeggen werknemers en werkgevers in de hand zien te nemen, om de dan in die erkenningenregeling voorkomende voorschriften op het gebied van de benoembaarheid te laten sporen met datgene wat nu in de CAO staat. John Floore gaat er iets te gemakkelijk overheen door te zeggen: "Nou ja, je hoeft vandaag de dag niks meer te hebben". We moeten ons nu eenmaal realiseren dat er op dit moment een CAO van toepassing is voor werknemers in de instituten voor kunstzinnige vorming waaronder de muziekscholen, waarin duidelijk benoembaarheidseisen staan vermeld. Dus, al zou er helemaal geen inspectie zijn, de docent moet aan benoembaarheidseisen voldoen. Het probleem is, of de angst kunt u hebben of werkgevers en werknemers samen zo sterk zullen zijn om zonder inspectie die benoembaarheidseisen overeind te houden op de manier zoals dat nu gebeurt. Daar zit de kneep. Dan wil ik nog iets vooraf zeggen: Ik had mij destijds op een heel eenvoudige wijze van het fenomeen popmuziek af kunnen maken als inspecteur door te zeggen: Kijk er zijn van die randgebieden, die heb je ook in de beeldende vorming, daar heb je wel eens een afdelinkje bloemschikken op het instituut. Nou, voor vijf procent mogen jullie rommelen. Ik ben John Floore dankbaar dat hij nog eens herhaald heeft, dat ik in '85 gezegd heb: "Mensen, als we deze boot missen, dan missen we een boot die al zo groot gegroeid is, dat we straks onszelf tegenkomen en zullen merken dat er popmuziekscholen komen, die waarschijn-

lijk minder kosten en er waarschijnlijk nog wel iets bij willen doen. En dat zou wel eens het einde kunnen zijn van de erkende muziekscholen." We zien op het ogenblik in België een beetje hetzelfde. In België wordt altijd gezegd: daar is het muziekonderwijs gratis. Het is gratis en uiterst nogal conservatief. Kwaliteit overigens goed. Daar gaat het helemaal niet om. Maar je hebt op het ogenblik in België al vele vrije muziekscholen. En dat zeg iets over een tegenstroom in de maatschappij. En daar moet je natuurlijk, als je je eigen zaak overeind wil houden, aan denken. Dus even ervan uit gaan dat er een landelijke stichting komt voor de kwaliteitsbewaking en dat de benoembaarheidseisen in de CAO voor muziek-schoolleraren hetzelfde blijven. Dan zeg ik op die zaken had de inspectie toezicht, op die zaken heeft de inspectie informeel nog toezicht. Alleen de regeling op basis waarvan dat gebeurt, hangt op het ogenblik in de lucht. Zo'n keurmerk voor een instituut als muziekschool dat bestond op de eerste plaats uit de eis dat de mensen die het onderwijs verzorgden, voldoende waren toegerust. Zeg maar dat ze benoembaar waren. Dat er een voldoende breed pakket zou zijn. Dat er voldoende inhoudelijke leiding zou zijn om de ontwikkelingen van het muziekonderwijs gestalte te geven. Dat er een minimale lesduur zou zijn voor iedere leerling. Dat er ensemblespel zou zijn. Dat er leerplannen zouden zijn als de minister op dat gebied iets had voorgeschreven. En tenslotte dat er een schoolwerkplan zou zijn.

Nu even de cijfers.

We hebben straks even gestoeid met de blokfluitjuf: zet maar gauw een popmuzikant in. Die rechtspositie aan de muziekscholen - in mindere mate maar toch ook voor een groot deel bij de creativiteitscentra - is van dien aard dat het bijna niet mogelijk is om er iemand kwijt te raken die een aantal uren heeft. En als ik u nu vertel dat het aantal uren aan de muziekscholen in de laatste zeven jaar met tienduizend per week is teruggelopen. Tienduizend per week. Moet u zich even voorstellen over hoeveel banen we het dan hebben: van 79.000 naar 69.000. Dan zegt het ook alles over de manoeuvreerruimte die een muziekschool heeft om nog iets te veranderen of iets nieuws te willen brengen. En dan kan je wel zeggen: dat kan altijd. Maar als een gemeentebestuur merkt, dat er op een gegeven moment voor 100 uur wachtgeld en garanties worden uitbetaald en er wordt nieuw werk gecreëerd dan geef ik u het antwoord wat het gemeentebestuur zegt, dan zegt het gemeentebestuur: u regelt het maar door eerst de mensen die in de garantie lopen in te zetten. Zo kreeg ik vorige week, en nu blijf ik even helemaal buiten uw sector, uit Friesland het verzoek om een organist vioolles te laten geven. Deze man had geen orgelleerlingen meer, liep in de garantie, waarop het gemeentebestuur tegen de directeur zei: nou da's dan best, dan moet die man maar vioolles gaan geven. Want wij vertikken het om een nieuwe leraar aan te stellen, zolang er nog mensen in de garantie lopen. In die kaders moet u denken als u praat

over "vervangt u de blokfluitjuf maar door de popmeneer". Terug naar die benoembaarheid. Hoe zit het nou bij de muziekschool. Het eerste is: iemand die bevoegd is, is altijd benoembaar. Dus als minister, als inspectie neem je automatisch over wat de vakinstituten ervan bakken. Dat is ook niet altijd even gunstig. Want daar kun je best een paar vraagtekens bij zetten. Ik heb het natuurlijk niet over Rotterdam(!), maar er zijn muziekscholen die zeggen: ja, wij hebben toevallig hier een instituut, daar moet ook wel eens gespeeld worden, bij koffieconcerten e.d. U mag hier best binnenkomen als trompettist met uw diploma van het conservatorium, maar wij willen u toch ook even horen spelen. En er is ook een andere muziekschool die zegt: u mag hier best algemene musische vorming komen geven, en u bent natuurlijk bevoegd vanuit het conservatorium, maar wij willen toch even uw gehoor testen. Nou, ik vind dat geen sjieke methode. Ik denk ook dat het vervelend is als het gebeurt, maar van de andere kant, die vrijheid hebben de muziekscholen zeker als ze twijfelen. En als je twijfelt, moet je zorgen dat je die twijfel opheft.

Dus dat was het eerste. Iemand die bevoegd is, is voor de inspectie altijd benoembaar.

Dan krijg je een tweede categorie dat zijn de mensen die niet bevoegd zijn, maar die op een andere wijze dan via een conservatorium of privésles zich een aantal zaken eigen hebben gemaakt, waardoor ze voldoende toegerust zijn om in de muziekschool te opereren. Die geschiktheid wordt allereerst door de school zelf beoordeeld. Die mensen kunnen door de minister benoembaar worden verklaard. Daar gaan allerlei indianenverhalen over. Het gaat altijd over hetzelfde, die mensen moeten gewoon kunnen aantonen dat ze datgene in huis hebben wat een afgestudeerd musicus van het conservatorium in huis heeft. Waarbij ik de vrijheid heb om als er accenten overgewaardeerd kunnen worden, op andere accenten iets minder te letten. Dat wordt gedaan op een manier die volgens mij nog altijd de objectieve toets der kritiek kan doorstaan. Er is trouwens voor deze beslissingen een commissie van beroep. Als ik het niet goed zou doen dan kan men in beroep gaan. Ik ben dertien jaar inspecteur en er is één keer iemand in beroep gegaan tegen een negatieve beslissing. Dat ligt veel opener en veel eenvoudiger dan de mensen wel eens denken. Ik heb u al gezegd, als er een bevoegdheid is, is benoembaarheid geen probleem.

Dan hebt je nog enig gestoei met buitenlanders. Maar neemt u van mij aan: ik weet uitstekend wat er in de academie in Boedapest gebeurt. Ik weet ook wat er in Keulen gebeurt, in Hamburg, in Brussel, kom ik in Uruguay of Brazilië dan wordt het wat minder. Maar door de bank genomen weet ik hoe ze zijn opgeleid en hoe ze spelen. De rest weet ik dan niet. Het tweede punt is als er diploma's zijn en opleidingen, dan zijn er ook eindtermen. Dat is dan de maatstaf. Het wordt pas moeilijk als er geen eindtermen zijn. Dus met andere woorden

als er geen afgeronde opleiding aan conservatoria en dergelijke is. Dan beoordeel je met vallen en opstaan met verklaringen van deskundigen erbij en met een flinke beroepspraktijk inbegrepen en alles d'r op en d'r aan. Hier krijg je een situatie waarbij de eersten die beoordeeld worden 't het gemakkelijkst hebben, en dat degene die over vijf jaar beoordeeld worden waarschijnlijk een test krijgen die nagenoeg dezelfde is als een eindtoets op een conservatorium. Ook dat is geen nieuw fenomeen. Ik durf de stelling aan, dat wie vandaag toelatingsexamen blokfluit doet op het conservatorium beter moet kunnen spelen dan iemand die twintig jaar geleden een A-akte aan het eind behaalde. Ik durf dat ook nog van een aantal andere instrumenten te zeggen. Maar ik noem hier de blokfluit om dat die na de oorlog een vrij 'nieuw' instrument was. Datzelfde heb ik ook meegemaakt met elektronisch orgel. Datzelfde gaan we straks meemaken met die hele toetsensector van keyboard en synthesizers e.d.

Wat was nu bij die popmuziek in Rotterdam aan de orde. Die twintig jongelui, nou jong, er waren er bij van middelbare leeftijd, die we daar aantreffen, waren in ieder geval mensen die op het podium het een en ander bewezen hadden. Er waren er gelukkig ook een aantal bij die een afgeronde opleiding hadden als gitarist, als pianist of trompettist/saxofonist en die hadden natuurlijk een voorsprong. Maar al die anderen zijn een jaar lang flink door de molen gegaan. Het waren mensen die het in de praktijk hadden gemaakt, mensen die daarnaast in een heel hoog tempo waar het normale conservatoriumjaar niet mee te vergelijken is, een heleboel hebben bijgespijkerd. Die daarvoor een volledige toets hebben ondergaan. Waarop gewoon examencommissie en de directeur gezegd hebben: "deze mensen kunnen het, die kunnen we rustig loslaten op het muziekonderwijs." Ik ben daar steeds bij geweest. Misschien hebben die mensen niet tot in de finesses de ontwikkelingspsychologie bestudeerd, maar daar gaat het natuurlijk ook niet om. Want ik ken een heleboel mensen die dat wel hebben gedaan, die als ze voor een groepje muzikanten komen te staan niet weten wat ze moeten doen. Dus laten we daar niet al te moeilijk over doen. Het waren in ieder geval mensen die de praktijk van de popmuziek kenden, die wisten hoe ze met de groepen om moesten gaan en die één of twee instrumenten goed beheersten en van de rest wisten hoe ze ermee om moesten springen.

Dat is natuurlijk in die hele rechtspositie het probleem, als een popmuzikant een virtuoos is op de gitaar of op de drums of op de saxofoon, dan is zijn aanstelling natuurlijk veel eenvoudiger dan wanneer hij alleen wordt aangesteld als ensembleleider. Laten we eens een hele aardige muziekschool nemen, die 12 uur in de week aan popworkshops doet. Dan moet je toch wel een grote school hebben. Het wordt voor die popworkshopleider erg interessant als hij daarbij ook een uur of zes gitaar-, drum- of saxofoonles kan geven, maar dan gelden

voor hem natuurlijk (dat is een kwestie van rechtsgelijkheid) even zware eisen op dat instrument als voor iemand die daar voor de 'klassieke afdeling' werkt. Niet in de zin van hij moet het een concert kunnen spelen, maar hij zal toch moeten aantonen dat hij op zijn instrument vooruit kan binnen het kader van die lichte muziek of in dit geval van de popmuziek. Ik denk dat we welke opleiding we verder ook creëren, of het nu voor de jazz of voor de pop of voor de panfluit is, er altijd wat aan zal mankeren. En er zullen altijd vakfanaten blijven, die zeggen maar dat is niet helemaal wat wij bedoelen. Als we daar nu eens van af zouden willen stappen en zouden willen zeggen van: Hij heeft in grote lijnen de wereld waarin hij opereert in zijn vingers. Dan is dat probleem opgelost en dan zijn er echt mensen die met een redelijke bijscholing in de popmuziek goed zouden kunnen opereren.

Bovendien heb ik altijd nog de mogelijkheid achter de hand om iemand de hoogste of de laagste bevoegdheid te geven Met andere woorden: om een daarbij behorend salaris te laten bepalen, want wij kennen in het muziekonderwijs twee onderscheiden bevoegdheden voor A en voor B. En dat wordt altijd bepaald door de beheersing van het instrument. Dus iemand die in Rotterdam, zonder dat hij afgestudeerd is op het instrument, het certificaat heeft gekregen voor ensembleleider popmuziek is altijd A-benoembaar, behalve wanneer hij al B-benoembaar was voor piano, gitaar, saxofoon, trompet e.d. Dat is de regel en die zaken zijn allemaal weer met de vakbonden doorgesproken. Daar hebben we dus een vaste lijn in.

Wat ik verder ook nog verwacht, maar niet zeker weet, is dat we aan het einde van de komende zes jaar, misschien ook nog eens een enkele popmuzikant zullen aantreffen die zegt van: ik wil daarin wel staatsexamen doen als docerend musicus voor de popafdeling. Dat kan, want bij de staatsexamens kan men alle examens in de onderwijssector afleggen die bij de conservatoria worden afgelegd.

Of we daar gelukkig mee moeten zijn, dat weet ik niet. Ik bedoel er zijn een heleboel mensen die willen liever niet in een situatie van een conservatorium een examen doen. Die zeggen ik heb me zelfstandig laten opleiden, ik wens ook een zelfstandig examen te doen. Daar zitten enkele voordelen aan en er zitten grote nadelen aan. Maar de situatie zal in de toekomst zo worden dat iemand die zich buiten het conservatorium heeft laten opleiden als buitenstaander ook nog examen zal kunnen doen aan het conservatorium, zonder dat hij daar cursussen heeft gevolgd.

Ik heb hiermee dus een beetje aangegeven, hoe ik tegenover de zaak sta en hoe ik die zaak behandel. Ik praat dus liefst zo weinig mogelijk over de kwaliteiten van personen, want daar is een inspecteur niet primair voor aangesteld. Een inspecteur is er om te bewaken dat die mensen - in mijn sector althans - die het werk doen voldoende zijn toegerust.

En daarnaast heb ik nog een aantal adviserende en stimulerende taken. Maar daar hebben we het vandaag niet over. Wie vragen heeft meneer de gespreksleider die kan komen.

DISCUSSIE

Wat hebben wij aan popmuziekdocenten die alleen voor ensembleleiding bevoegd zijn? In de praktijk moeten diezelfde mensen ook instrumentale lessen geven.

Het enige wat dan nodig is dat de betrokkene kan aantonen, laten horen dat hij z'n instrument beheerst. Een benoembaarheidsverklaring van de inspectie kan men verkrijgen door een toets af te leggen.

Het gaat dan alleen om het instrumentale gedeelte want andere zaken, als theorie, solfège e.d. zijn bij de popmuziekdocentopleiding al aan de orde geweest en getoetst.

Die vrije scholen in België, werden net genoemd. Hoe zit dat met 'vrije muziekscholen' in Nederland?

Er zijn in Nederland natuurlijk een aantal scholen die niet erkend zijn, soms wel en soms ook niet gesubsidieerd, waarvan de inspectie zegt, dat zijn gewoon beunhaas-scholen.

Die zijn er.

Een ander verhaal: er komt ook een stroming op gang waarbij net afgestudeerden van het conservatorium als docenten-collectief beginnen of als BV. Die kunnen ook erkenning krijgen, als ze tenminste kwaliteit en een breed aanbod bieden.

U noemde het net, er zijn veel uren afgegaan van de muziekscholen, zou popmuziek een redding kunnen bieden?

Ik zie die zaken het liefst los van elkaar. Die urenvermindering noemde ik om aan te geven dat de manoeuvreerruimte steeds kleiner wordt naarmate er meer mensen gaan les geven en alleen een garantiesalaris ontvangen. Ik vind los daarvan dat er in die uren van de muziekscholen wel popmuziekuren moeten zitten, wil je een beetje inspelen op de huidige ontwikkelingen.

Voorrang voor zo'n nieuwe afdeling als popmuziek zou men toch bij de politiek moeten bepleiten.

Wat is de oorzaak van die uren-teruggang?

Geld.

Tariefsverhogingen hebben ertoe geleid dat klanten in de particuliere sector verdwijnen.

Bij een aantal muziekscholen is er gewoon tonnen gekort!! Misschien wel bij de meesten zijn urenverminderingen door dergelijke bezuinigingen aan de orde (geweest).

"Beleidsmatige ruimte van muziekscholen, zowel politiek, financieel als personeel" door GERARD VAN BUUL, hoofd afdeling Kunst, Cultuur en Onderwijs van de Gemeente Maastricht.

INLEIDING

Mijn naam is Gerard van Buul. Ik was meerdere jaren werkzaam als muziekschooldirecteur, waarvan de laatste tijd aan de Stedelijke Muziekschool te Maastricht. Ruim anderhalf jaar geleden verzocht het College van B & W van Maastricht mij om op te treden als project-manager voor het veld Kunst, Cultuur en Onderwijs met als taak de in dit veld opererende gemeentelijke diensten en instellingen te reorganiseren en zoveel mogelijk te integreren in een overkoepelende dienst K.C.O. (Kunst, Cultuur en Onderwijs). Twee maanden geleden werd ik bovendien door de Raad van de Gemeente Maastricht benoemd tot directeur van de Dienst K.C.O. in oprichting.

Gelet op het onderwerp van de door mij aan deze studiedag te leveren bijdragen verkeer ik dus in de gelukkige omstandigheid, dat ik de muziekschoolwereld ken als mijn eigen broekzak, maar dat ik tevens tengevolge van mijn huidige taakstelling in de gemeente de Stedelijke Muziekschool (die onderdeel uitmaakt van de gemeentelijke organisatie) in een groter organisatorisch en beleidsmatig geheel kan plaatsnemen.

In zo'n proces van verandering, waarin mijn werk nadrukkelijk verkeert, maar waarin, gelet op hetgeen hier vandaag zoal gezegd is, ook de muziekscholen ondergedompeld dienen te worden, moet je jezelf de vrijheid toestaan om zelfs de - zeker op het eerste gezicht - meest waanzinnige ideeën serieus te overdenken. Je moet daarbij trachten om in eerste instantie zoveel mogelijk afstand te nemen van concrete historische gegroeide structuren, instituties, procedures, etc. Probeer je idee los van allerlei mogelijke praktische overwegingen zo helder mogelijk te formuleren.

Deze werkwijze heeft het voordeel, dat je kunt uitgaan van het meest ideale beeld, dat je voor ogen staat. Dat heeft als bijkomend effect, dat je ideeën polariserend kunnen werken. Nu is het hier echter een onbedoeld maar onvermijdelijk

neveneffect van de zojuist door mij beschreven werkwijze. Dit neveneffect heeft echter tevens een uitdagend gevolg. Wellicht worden mensen uit een bepaalde lethargie opgewekt doordat ze, wakker schrikkend door boude beweringen, zich ervan bewust worden, dat ze maar beter snel kunnen instappen voordat ze de trein helemaal missen. Misschien denkt u na afloop ook wel: ik heb niets nieuws gehoord.

Mijn bijdrage dient te handelen over de beleidsmatige ruimte van muziekscholen met betrekking tot het hoofdonderwerp. Mijn bijdrage zal echter in eerste instantie geënt zijn op de Maastrichtse situatie. Het is u immers allen bekend, dat daar waar het gaat om de beleidsruimte die de muziekscholen van overheidswege wordt gegund er vrijwel uitsluitend de gemeentelijke overheid bedoeld kan worden. De middelen en dus het beleidsinstrumentarium van het rijk en de provinciale overheden zijn hier nagenoeg te verwaarlozen.

Ik ben dus wel genoodzaakt vanuit de plaatselijke situatie te vertrekken. Dat neemt niet weg, dat ik de stellige indruk heb, dat een aantal factoren in meerdere gemeenten spelen:

- de brede erkenning, dat popmuziek een plaats dient te hebben in de muziekscholen;
- de, zij het schoorvoetend, erkenning op politiek niveau dat popmuziek een niet meer weg te denken plaats in onze maatschappij heeft verworven en dat de overheid ook ten aanzien van deze cultuuruiting een verantwoordelijkheid heeft;
- de overheidsbezuinigingen, die met name de laatste jaren op het niveau van de gemeentes hun sporen hebben achtergelaten, zodat gemeentelijke overheden zich gesteld zien voor het maken van fundamentele keuzes.

BELEIDSVORMING

Inhoudelijk

Bij het opzetten van deze studiedag werd er weliswaar vanuit gegaan, dat iedereen er nu wel zo langzamerhand van overtuigd zal zijn dat popmuziek op de muziekschool thuishoort, ik vertel echter evenmin iets nieuws, dat die overtuiging nog niet zo heel lang gemeengoed is. Het is nog maar de vraag, bovendien, of daar waar de muziekschool grotendeels van de gemeentelijke overheid afhankelijk is - dus in de meeste gevallen - die opvatting ook overal door de plaatselijke overheid wordt gedeeld.

Het moet gezegd worden, dat de 'popmuziekwereld' zelf er hard aan gewerkt heeft om de overheden van hun verantwoordelijkheid te overtuigen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan het baanbrekend werk van de Stichting Popmuziek Nederland en de diverse provinciale c.q. regionale popmuziek-stichtingen, muziekcollectieven etc.

In de gemeente Maastricht werd de bereidheid van de overheid om 'iets' voor de popmuziek te gaan doen voor het eerst, voorzichtig geformuleerd in de 'Hoofdpunten van Beleid voor het bestuur van de stad Maastricht in de periode 1986 - 1990'.

'Hoofdpunt 5.9' luidt: "De gemeente zal steun verlenen aan nieuwe vormen van amateuristische beoefening van muziek, met name uit de jongerencultuur. De steun moet vooral gericht zijn op het mogelijk maken van repetities en optredens. (...)."

Het tijdstip waarop dit voor het College van B & W een uitgangspunt werd en de wijze van formuleren, heeft mijns inziens onder meer veel te maken met de enorme omvang van de traditionele amateuristische muziekbeoefening in Maastricht in harmonieën, fanfares en zangverenigingen en wellicht met de ontwikkeling van de politieke samenstelling van het gemeentebestuur.

Naar aanleiding van de genoemde Hoofdpunten van beleid werd in maart 1987 aan de gemeente de Nota Cultuurperspectieven door de gemeentelijke Adviescommissie Cultuurbeleid aangeboden.

Deze nota, die een vervolg heeft gekregen in de Cultuur Contourennota, zal samen met de laatstgenoemde de inhoudelijke leidraad vormen voor de op te richten Dienst K.C.O., die ik daarstraks al vermeldde.

In de Nota Cultuurperspectieven wordt wat meer, wat explicieter en in minder voorzichtige bewoordingen aandacht voor de popmuziek gevraagd.

Op blz. 42 begint het al als volgt: "Jazz, Pop en in het verlengde daarvan de geïmproviseerde muziek zijn lange tijd beschouwd als 'minderwaardige' vormen van muziek. In de hoek van de klassieke muziekbeoefeningspraktijk vraagt men zich zelfs ernstig af, of dat wel muziek is (...)."

Op het einde van het hoofdstuk worden een aantal voorstellen ter stimulering van de popmuziek in Maastricht aan de gemeente voorgelegd.

Hoewel deze stukken, naar alle waarschijnlijkheid, in januari a.s. nog aan de gemeenteraad ter vaststelling moeten worden voorgelegd, heb ik goede hoop, gelet op de diverse voorbereidende discussies met name in de Raadscommissies Onderwijs en Cultuur, dat de Raad zeker in grote lijnen met het voorgestelde beleid zal instemmen.

We kunnen dus stellen, dat zeker inhoudelijk gezien, het politieke tij voor de popmuziek zonder meer gunstig te noemen is. Maar kunnen we het ook waar maken. Aan intenties heb ik hele zolders vol!

Organisatie en middelen

Zoals ik al opmerkte zijn door de diverse rijksoverheidsbezuinigingen, die zeg maar sinds Bestek '81 hebben 'toege-slagen', de laatste jaren vooral de gemeentelijke overheden getroffen. Aanvankelijk dacht men, dat het wel weer zou overgaan en dat je het, met in eufemistisch huishoudjargon geformuleerde, maatregelen zoals: het wegnippen van de franje of het hanteren van de kaasschaaf, wel zou kunnen redden. Wat later zagen gemeenten zich genoodzaakt tot wat bloediger handelen zoals het amputeren van taken.

Naar het zich laat aanzien begint de situatie zich voor de gemeenten wat te stabiliseren. Ook op rijksniveau begint men het merkwaardig te vinden, dat in diezelfde tijd dat de gemeenten de nodige veren hebben moeten laten de diverse departementen, waar de bezuinigingsplannen werden uitgedacht en uitgevoerd, zijn gegroeid. Sommige provinciale overheden hebben zoveel overschotten, dat anderen zich beginnen af te vragen hoe je dat geld het best kunt verdelen.

Hoe het ook zij, de gemeentelijke middelen zijn sterk afgenomen en de conventionele maatregelen bieden geen uitkomst meer.

Ook wanneer een gemeente 'slechts besluit te zorgen voor een sluitende begroting, uitgaande van het huidige uitgavenpatroon, dan ontkomt ze niet aan het maken van fundamentele keuzes. Op sommige taken kun je niet meer bezuinigen, zonder ze geheel op te heffen. Maar wat doe je dan niet meer en wat wel?

De gemeente Maastricht heeft geconstateerd, dat je niet kunt volstaan met het opvangen van de tekorten. Een gemeente zal, wil ze haar zorgtaak waarmaken, moeten blijven kunnen reageren op de voortdurende maatschappelijke ontwikkelingen. Er moest dus een keuze met verstrekkende gevolgen gemaakt worden. De gemeenteraad nam in 1987 derhalve een besluit met de veelzeggende titel 'Van de nood een deugd...'

Dit besluit houdt in een totale reorganisatie van het gemeentelijk apparaat en een herdefiniëring van de gemeentelijke taken met als doel een structurele bezuiniging van f 12.000.000,--, waarvan globaal de helft om tekorten op te vangen en de andere helft voor het realiseren van nieuw beleid.

Aan deze operatie vdNeD ('Van de Nood een Deugd') ligt een basisfilosofie ten grondslag die met een aantal kernwoorden, de vijf K's, wordt gekarakteriseerd:

- * kompakte organisatie
- * Kwaliteit
- * Cultuur
- * Klantgerichtheid
- * Kontraktmanagement

Ontwikkeling als kenmerk van overheidsdenken staat hierbij

centraal. Daartoe is nodig een overheidsorganisatie die zich op afstand houdt als overheidsbemoeienis niet nodig is, die de ontwikkelingen echter wel volgt en die in staat is om, wanneer overheidsbemoeienis noodzakelijk is, snel en adequaat te reageren. Een organisatie die efficiënt werkt en kwalitatief goed is bemand.

Welnu hieruit moge blijken dat ook ten aanzien van de organisatie en de middelen voldoende ruimte aanwezig is in Maastricht om bijvoorbeeld gestalte te geven aan popmuziekonderwijs in de Stedelijke Muziekschool. Het is trouwens een ruimte, die niet slechts gegeven is bij de gratie van de reorganisatie, maar een mogelijkheid, die de organisatie in de toekomst moet kenmerken: het snel en adequaat reageren op ontwikkelingen.

Gegeven deze kaders is het vervolgens de vraag, hoe ga je dit nu op het concrete niveau van popmuziekonderricht in de muziekschool invullen.

De praktijk

De Stedelijke Muziekschool Maastricht, het werd al gezegd, is een gemeentelijke dienst met ca. 60 docenten en zo'n 2500 leerlingen. Het cursusaanbod geeft het gebruikelijke beeld. In het instrumentaal onderwijs van deze school is het aanbod potentiële popmuzikanten ondergebracht in de categorie 'lichte muziek'. Vooral het onderwijs dat in de 'keyboard'-studio wordt gegeven vindt veel aftrek. Er is zelfs een hele wachtlijst voor. Het zal niet eenvoudig zijn deze toenemende vraag te beantwoorden bij een noodzakelijke inkrimping van het personeelsbestand.

Ook hier doen zich verder de gebruikelijke problemen voor van niet gekwalificeerde (los van de niet meer strikt gehanteerde formele eis van benoembaarheid) docenten en of niet geschikte docenten.

Het antwoord op de vraag wat doet de muziekschool nu precies aan popmuziek en sluit het aanbod aan op de vraag is moeilijk te beantwoorden. Enerzijds wordt het inzicht bemoeilijk omdat er geen sprake is van popmuzieklessen, maar van lichte muziek, anderzijds kennen we de vraag niet exact. We hebben weinig of geen kijk op de vraag, die er mogelijk leeft bij de categorie popmuzikanten, die de muziekschool niet bezoekt. Dit is een punt dat nader onderzoek behoeft.

Het beeld van de Maastrichtse muziekschool wijkt mijns inziens niet veel af van de landelijke situatie. Het meest in het oog springt toch steeds weer de discrepantie tussen de vraag aan en het aanbod van het muziekonderwijs in de popmuziek. En waren die vraag en dat aanbod nu maar eenduidig!

Bij de diverse pogingen om een profiel te schetsen van de

ideale popmuziekdocent komen globaal steeds weer de volgende aspecten naar voren:

- moet individuen én groepen kunnen begeleiden;
- moet beschikken over didactische kwaliteiten;
- moet muziektheoretische kennis, kennis over apparatuur, instrumentarium en kennis over het hele reilen en zeilen in de popmuziekwereld in huis hebben;
- moet daadwerkelijk popmuziek kunnen spelen;
- moet 'bandervaring' hebben.

Dat is niet niks. Dat blijkt dan ook wanneer je naar geschikte kandidaten op zoek gaat.

Het officiële criterium van benoembaarheid wordt dan wel niet meer strikt gehanteerd, het ligt echter voor de hand, dat je vanuit de muziekschool wel enige garanties wil hebben over kwaliteiten als pedagogiek, didactiek en muziektheorie van je toekomstige docent. Laten we dit voorlopig nog maar betitelen met gekwalificeerd.

Het aanbod nu van popmuziekdocenten beweegt zich min of meer tussen de twee uitersten geschikt (dus thuis in de popmuziek) maar niet gekwalificeerd (en gekwalificeerd maar niet geschikt).

Bij de vraagzijde valt het op dat popmusici een groep willen vormen en willen musiceren en dat persoonlijke en muzikale overwegingen die daaraan ten grondslag liggen beiden minstens even belangrijk zijn. Groepsvorming, het gespeelde popmuziekgenre en de subcultuur waarin deze verankerd zijn luisteren nauw naar elkaar. Het is een wereld die zich kenmerkt door beweging, groepsgebeuren, uitbundigheid, non-conformisme en docenten die alleen als zodanig aanvaard worden als zij vanwege hun vaardigheid en bekwaamheid aanzien hebben verworven. Kortom een wereld die nauwelijks aansluit bij de traditionele vorm van officieel onderwijs, met zijn eerbied voor het geschreven woord, zijn stilte en concentratie, zijn examens en de vanzelfsprekende autoriteit van de docent.

Consequenties

Wat voor consequenties moet je nu aan die constatering verbinden? Moet je nu proberen, zoals veel gebeurt, een programma te ontwikkelen dat je in de bestaande infrastructuur en werkwijze van de muziekschool inbouwt of moet je die hele infrastructuur en werkwijze eens tegen het licht houden met de vraag of je zo moet blijven doorgaan?

Hoewel ik wel iets voor het laatste voel, gebiedt de realiteitszin, dat het realiseren van een aanbod voor popmuziek alleen daarvoor een te magere basis vormt.

VERANDERINGEN

Ik heb daarstraks al opgemerkt, dat de gemeentes zich op dit

moment gesteld zien voor het maken van fundamentele keuzes. De gemeente Maastricht heeft daar al duidelijke uitspraken over gedaan. Relevant in dit verband is bijvoorbeeld het uitgangspunt dat de gemeente, wanneer het ook anders kan, zich met bepaalde zaken niet moet bemoeien: afstand houden!

Behoudens hetgeen hiervoor al gezegd is over popmuziek houden we ons in de wereld van het muziekonderwijs ook al geruime tijd bezig met het fenomeen en probleem van de 'vrije markt'. Het marktaandeel van deze markt is zeer aanzienlijk. In financieel opzicht kunnen wij als muziekscholen daar niet tegenop.

Wat hebben we te bieden? Kunnen wij hetzelfde bieden, maar dan van een zodanige kwaliteit, dat de consument bij voortduuring daarvoor extra in de buidel wil tasten? Of kunnen wij iets bieden, dat de 'vrije markt' niet in huis heeft?

Kompakt en klantgericht

Die laatste vraag beantwoord ik met een volmondig ja! Bij de motivering van dit antwoord komen we meteen twee van de eerder genoemde vijf k's, die van de basisfilosofie van de nieuwe gemeentelijke organisatie moeten vormen, tegen": Kompakt en Klantgericht.

De muziekschool dient zich m.i. in de toekomst meer dan tot nog toe te profileren als een herkenbaar punt van muziekonderwijs, waar kwaliteit kan worden bewaakt, waar onderzoek gedaan wordt naar nieuwe werkwijzen, waar leerplannen kunnen worden ontwikkeld en waar een didactische bezinning kan plaatsvinden, waar een flexibel aanbod kan worden bemiddeld op de diverse vraag (zoals popmuziekonderwijs), waar ensemblevorming mogelijk is, waar geschikte accommodatie, apparatuur en instrumentarium beschikbaar is, waar begeleiding wordt aangeboden en kadervorming mogelijk is en nog vele andere zaken, die in de toekomst ontwikkeld moeten worden. U raadt het al: een uitgebouwde steunfunctie maar dan onder gemeentelijke verantwoordelijkheid! Het hoge woord is eruit.

Dat betekent concentreren op taken, die tot nog toe slechts in beperkte mate de aandacht kregen zoveel mogelijk alert reagerend op wensen en behoeften bij de klant. Het betekent ook het afstoten van taken.

Kultuur en kwaliteit

Wat moet er dan gebeuren om die noodzakelijke geachte verandering door te voeren? Hierbij komen we de volgende twee van de vijf k's tegen: Kultuur en Kwaliteit.

Bij Kultuur denken we aan het veranderen van de cultuur die een bepaalde organisatie eigen is.

Ik bedoel daarmee dat er in de eerste plaats een mentaliteitsverandering nodig is. Men moet innoverend durven denken, men moet werkend bij de overheid niet alles meer willen doen, de overheid zal zich ten aanzien van een aantal taken meer op afstand houden dan tot nu toe en veel meer als bemiddelaar optreden.

Het veranderen van de Cultuur heeft ook alles te maken met de Kwaliteit. Er zal een diepte-investering in het personeel moeten plaatsvinden. Dat houdt onder meer in: opleiding en scholing van personeel. Daar waar de vereiste kwaliteit niet via scholing en opleiding is te realiseren zullen bijvoorbeeld op tijdelijke basis externe krachten worden ingehuurd. Kwaliteit houdt in dit verband ook in, dat behalve gewijzigde eisen aan vakkennis ook andere persoonlijkheidskenmerken belangrijk zijn. Kenmerken die getoetst worden aan de criteria als creativiteit, lef en grensoverschrijdend denken.

EEN GROEIMIDDEL

Het is duidelijk dat de muziekschool als een uitgebouwd steunfunctie-instituut een ideaal-model is -ik heb u ervoor gewaarschuwd in het begin van mijn betoog - dat misschien nooit helemaal gerealiseerd zal worden.

We hebben echter te maken met een bepaalde financieringsstructuur en met een bestaande rechtspositie. Met name de laatste wil ik nadrukkelijk respecteren.

Ik stel mij voor, dat als overgangsfase gekozen wordt voor het vrijmaken van middelen op de begroting om in eerste instantie gestalte te geven aan een aantal zwaartepunten in de nieuwe opzet. Het realiseren van een toegesneden aanbod aan de popmuziekwereld kan onderdeel hiervan zijn. Daarbij denk ik aan marktonderzoek naar de concrete vraag bij de popmusici, aan omscholing c.q. bijscholing van docenten, het ontwikkelen van een werk- en leerplan in samenwerking met instanties die op dit gebied hun sporen al verdient hebben, het vormen van een popmuziek-docententeam, waarin men elkaars zwakke punten kan opvangen, het onderzoeken van de mogelijkheid om te komen tot kadervorming e.a.

Het zal een groeimodel moeten worden, waarin diverse fasen aangegeven moeten worden. Iedere fase zal zorgvuldig geëvalueerd moeten worden. Te snelle groei houdt het gevaar in van het verloren gaan van waardevolle zaken, waarvoor misschien niets in de plaats komt. Daarmee is niemand gediend.

"DE BESTE VERDEDIGING IS DE AANVAL"

Tot slot zou ik willen opmerken dat we m.i. voor de keuze staan te anticiperen op het onvermijdelijke of het oude te

verdedigen en wellicht strijdend ten onder te gaan.

Of zoals Hans Onno van de Berg het in 1984 tijdens een congres over veranderingen in het muziekonderwijs uitdrukte: "De beste verdediging is de aanval."

DISCUSSIE

De 5e K waarover u sprak, de kontraktgebondenheid: hoe moet ik dat opvatten?

Zoals dat begrip in Maastricht gehanteerd wordt, maar ook op andere plaatsen in het land, dat de directeur van de dienst een contract afsluit met het gemeentebestuur (in Maastricht 20 miljoen voor het hele onderwijs en cultuurveld), waarbij afgesproken wordt waarvoor het budget bestemd is en waarin deelcontracten zitten met bijvoorbeeld de muziekschool. Daarbij wordt dan een taakgerichte opdracht aangegeven, gericht op ontwikkeling. De hoofdlijnen van beleid zijn dus gekoppeld aan een budget.

Hoe verhoudt zich dat kontraktmanagement met de rechtspositie van het huidige kader?

Je zult anders met personeel moeten omgaan. Personeelsbeoordelingen bijvoorbeeld zullen de komende jaren een sterkere rol gaan spelen dan tot nu toe het geval was. Maar er zijn ook taken die niet meer opgevat worden als behorend bij de muziekschool, daarvan zullen de docenten moeten verdwijnen. In Maastricht is men bezig met de vakbonden een sociaal contract af te sluiten waarbij op zeer ruime wijze omgegaan kan worden met het 'verplaatsen' van mensen. Ik zeg niet dat er geen rechtspositie meer is, maar het is niet waar dat er in gemeentelijke banen geen mogelijkheid is tot sturing van het personeelsbeleid. De leiding van een muziekschool moet daar actief mee omgaan. Disfunctioneren moet aangepakt worden. Durf je nek uit te steken.

U noemde de particuliere muziekscholen in Maastricht. Krijgen die subsidie?

Tot nu toe hebben wij deze geen subsidie verstrekt omdat er één gemeentelijke instituut is. In het komend jaar wordt er wel meegenomen welke plaats deze particuliere docenten innemen naast de algemeen ondersteunend functionerende muziekschool.

Ook in Tilburg kennen ze contractmanagement: Je moet je eigen marktpositie gewoon veroveren. Als je als muziekschool popmuziek in huis wil, het lukt niet en je ziet elders popmuziekonderwijs wel van de grond komen, dan betekent dat niet meer dan dat je het niet goed gedaan hebt. Zo simpel is dat.

-
-
D E V O L G E N D E S T A P
-
-

Wat is het vervolg na zo'n dag met veel informatie over popmuziekdocenten en popmuziekonderwijs?
Wat is de volgende stap?...

We zouden kunnen beginnen met de vraag: Wat is voor u de volgende stap bij het opzetten en inrichten van een afdeling popmuziek/lichte muziek?

Het LOKV heeft daarbij wel enige gedachten hoe dat zou kunnen. Wij denken bijvoorbeeld niet meer aan dit soort algemene studiedagen. Dat hebben we nu voldoende gehad. Maar ook is de uitgangssituatie heel verschillend: de één moet nog beginnen, de ander heeft al heel wat opgebouwd maar wil verder. We denken daarom eerder aan regio-gerichte activiteiten, themadagen of advisering ter plekke.

Met deze vervolgvragen willen wij natuurlijk nauw aansluiten op wensen en behoeften die er bij u leven. Daarom zullen we u, samen met het verslag van deze dag, een vragenlijst sturen waarop u kunt aangeven waar die behoefte ligt.

Wellicht kunnen we er nu vast een voorschot op nemen, dus aan u nu gevraagd, wat is uw volgende stap waar dacht u problemen te ontmoeten en wat voor ondersteuning zou daarbij nodig zijn op methodische aspecten, kadervorming, organisatie, faciliteiten, publieksonderzoek, lesmateriaal etcetera,

Wie mag ik het woord geven?

Genoemd

1. Er is een verschil tussen grotere en kleine muziekscholen. Het zou goed zijn het probleem voor kleine muziekscholen apart te bekijken.
2. Er zou gekeken moeten worden hoe kleinere muziekscholen in een regio kunnen samenwerken bij het opzetten van een popmuziekopleiding ('samenwerking op plattelandsniveau').
3. De tegenstelling tussen popmuziek en muziek die lijkt te bestaan, bevalt me niet. Er zal gekeken moeten worden hoe het bestaande docentenpotentieel begeleid kan worden en voor popmuziek benut kan worden.

4. Wie al als popmuziekdocent bezig is mag nu niet lastig gevallen worden over zijn benoembaarheid.
5. Hulp bij marktverkenning.
6. Meer gebundelde informatie, maar niet de successtories, liever de problemen.
7. Behoefte aan advies in praktische zin.
8. Materiaalontwikkeling: dat materiaal moet up-to-date zijn.

B I J L A G E

DEKLNEMERSLIJST STUDIEDAG

Regionale Muziekschool Amersfoort
Muurhuizen 1 - 3
3811 JA AMERSFOORT
033-622004
- Wim Schneider, directeur
- Jan Ament, docent piano lichte muziek

Stichting Muziekschool Amstelveen e.o.
Keizer Karelweg 94-b
1185 HX AMSTELVEEN
020-471457
- José Dillo-Lewis, docent dwarsfluit en coördinator
- Regien Gorter, docent elec. gitaar

Muziekschool Zuid-Oost
Ganzenhoef 7
1103 JA AMSTERDAM Zuid-Oost
020-906624
- Jos van Duyn, directeur

Instituut Creatieve Ontwikkeling
Postbus 255
9400 AG ASSEN
05920-10661
- mevrouw Westerhoff, directeur

Muziekschool de Kempen
Postbus 50,
5570 AB BERGEYK
04975-2101
- Michel Bueters, directeur

IKVV, afdeling muziek
Postbus 145
4830 AC BOXMEER
08855-74722
- Theo Diepenbrock, docent slagwerk

Stichting Streekmuziekschool Boxtel e.o.
Maria Reginapl 44
5282 RT BOXTEL
04116-73666
- G.A. Brand, directeur

Stedelijke Muziekschool Breda
Haagdijk 144
4811 TW BREDA
076-226400
- Anton van Kalmthout, directeur
- dhr. v. Lieshout,

Capelse Muziekschool
Postbus 223
2900 AE CAPELLE A/D IJSSEL
010-4504992
- P. Jönsthövel, docent slagwerk
- Mevr. Langenberg

Gem. Deventer Muziekschool
Veenweg 1
7416 BA DEVENTER
05700-42463
- Pablo van Hoorst, docent gitaar

Toonkunstmuziekschool voor de Drechtsteden
Munt 5
3311 EG DORDRECHT
078-133144
- J. Bakker, coördinator lichte muziek + muz. educatief werk

St. Gemeentelijke Muziekschool Ede
Brouwerstraat 26
6712 AA EDE
08380-16612
- J.Th.J. Eijgenraam, waarnemend directeur

Stichting Muziekschool Emmen
Kapelstraat 19
7811 HC EMMEN
05910-13969
- Piebe Wester, sectiehoofd lichte muziek
- A. Stulp, adjunct directeur

Muziekschool Gennep e.o.
Brugstraat 13
6591 BA GENNEP
08851-11951
- E. Lamers, directeur

Sted. Muziekschool
St. Jansstraat 7
9712 JM GRONINGEN
050-139766
- B. van Herreveld, directeur

Muziekcentrum Zuid-Kennemerland
Gasthuistvest 47
2011 EV HAARLEM
023-319348
- Michael Nuyten, directeur
- P.L. Maissan, adjunct-directeur

Streekmuziekschool Nd-Overijssel
Postbus 3
7770 AA HARDENBERG
05232-63837
- René Overdick, docent gitaar

Alg. Muziekschool Hengelo e.o.
Grundellaan 18
7552 ED HENGELLO
074-917309
- E. Meester, directeur

CKV De Muzerije
Hinthamerstraat 74
5211 MR 's HERTOGENBOSCH
073-142898
- Mevr. H. Rutten, directeur

Instituut Kunstzinnige Vorming
Postbus 110
2130 AC HOOFDDORP
02503-69565
- John Dces, stafdocent

Gemeenschappelijke Muziekschool
Hoogeveen
Beukemaplein 34
7906 AK HOOGVEEN
05280-62361
- K.F. van de Berg, plv. directeur

Muziekschool Westfriesland
Blaauwe Berg 5
1620 AE HOORN
02290-41444
- Pieter Chattellon, docent saxofoon
- Pieter Tuinema, docent gitaar
- Kemal Ultanur, docent piano

Gemeentelijke Muziekschool Kampen
Vloeddijk 159-a
8261 GM KAMPEN
05202-13496
- A.J. Zoutendijk, directeur

Gemeentelijke Muziekschool
Zeeweg 123, 2224 CD KATWIJK
01718-72707
- dhr. Kreiken
- Frans van Meegen, docent slagwerk
- Ferry Lever, docent gitaar

Muziekschool Westerkwartier
Postbus 21
9350 AA LEEK
059945-12614
- E.W.W. van Goor, directeur
- Wigo v.d. Schoot, pop-docent

Streekmuziekschool Leiden e.o.
Postbus 11288
2311 EG LEIDEN
071-141041
- P.J.A.M. Kunst, directeur
- H. Heyboer, docent slagwerk
- H. Hermans, docent ?
- M. van Putten, Ver. v. Popmuzikanten

Reg. School voor Musicische Vorming
Zuideinde 108
7941 GL MEPPEL
05220-58855
- Fred Bakker, docent slagwerk/drums
- Hans Hooyer, docent elec. gitaar

Muziekschool "De Triangel"
Stationsweg 4
7161 AD NEEDE
05450-91962
- J.W. van Lier, directeur
- M. Robers, docent
- L. van Houwelingen, docent
- K. ter Riet, docent

Muziekschool Muzisch Centrum De Kom
Postbus 525
3430 AM NIEUWEGEIN
03402-45554
- J. van Harten, docent gitaar

St. Kunstzinnige Vorming H19
Heuvel 19-23
4901 KB OOSTERHOUT
01620-22025
- Karin van Laarhoven, coördinator afd. muziek

Osse Muziekmuziekschool
Eikenboomgaard 10
5341 CT OSS
04120-23727
- L. van Hulsten, docent lichte muziek

Muziekschool Waterland
Geulenstraat 62
1441 RZ PURMEREND
02990-27812
- W. Korporaal, coördinatie lichte muziek
- dhr. Wanders

Roosendaalse Muziekschool
Postbus 1214
4700 BE ROOSENDAAL
01650-44750
- Frank Jansen, docent piano, synthesizer, keyboards, lichte muziek + leider popgroep en jazz-workshop

Sittardse Muziekschool
Broeksittarderweg 1
6137 BH SITTARD
04490-18951
- Mijndert Jape, adjunct-directeur

Alg. Muziekschool Zuid-Groningen
Postbus 201
9200 AE STADSKANAAL
05990-14066
- W.J. Dalmeijer, docent toetsen
- H. de Muinck, docent toetsen
- R. Willendieck, docent basgitaar

Centrum voor Kunstzinnige Vorming
Postbus 250
4000 AG TIEL
03440-14792
- P.J. van der Schaaf, directeur
- K. Zwart, docent

Tilburgse Dans- en Muziekschool
en Stichting Brabant Pop, Kapelaan Poellplein 3
5046 GV TILBURG
013-354055
- Carole Muizelaar, directeur en voorzitter SBP

Utrechts Conservatorium
Mariaplaats 28
3511 LH UTRECHT
030-314044
- W. van Rumpt, docent gitaar

Regionale Muziekschool Veghel
De Bind 4
5461 JA VEGHEL
04130-64480
- W. Jonkers, docent gitaar

Muziekschool Venray
Gr. Markt 1
5801 BL VENRAY
04780-85320
- Louis v/d Hoonard, directeur

Centrum voor Muziek en Dans
Wilhelminastraat 4
5141 HK WAALWIJK
04160-33890
- A.H. Klaasen, directeur

St. Streekmuziekschool Waddinx-
veen
Zuidkade 8
2741 JA WADDINKVEEN
01828-14422
- A. Hilhorst, docent gitaar +
popgroepen
- R.P. van Schravendijk, direc-
teur
- Albert Spee, docent slagwerk

Culturele Raad Noord-Holland
Postbus 163
1900 AD IJMUIDEN
02550-16941
- Anna van Bodegraven

Liemerse Muziekschool
Platanenlaan 13
6903 DK ZEVENAAR
08360-23667
- W.J. Passchier